

Asemanseutujen kehittäminen elinkeinoyhteistyöllä

**Yhteistyön mallit ja rahoitus
Loppuraportti**

Sisällys

1. Työn lähtökohdat ja toteutus
2. Nykyiset käytännöt, kehittämis- ja rahoitusmallit
 1. Kehittämis- ja investointimallit
 - Asemanseutujen kehittämisen ja rahoituksen esimerkkejä Pohjoismaissa ja Euroopassa
 2. Asemanseutujen kehittämisen kaari ja onnistumisen elementit
 3. EU-rahoitusmahdollisuudet asemanseutujen kehittämisessä
3. Uudet kehittämis- ja investointimallit
 1. Haastattelut
 2. Työpajat
4. Suositukset

Esipuhe

Tämän asemanseutuyhteistyötä, kehittämistä ja rahoitusta tarkastelevan hankkeen tarkoitus on ollut tuottaa tietoa toimivista kehittämisen tavoista ja keinoista hyödyntää EU-rahoitusta asemanseutujen kehittämiseen. Työ tukee aiemmissa hankkeissa löydettyjä hyviä ja toimivia kehittämisideoita sekä auttaa erilaisia asemanseutuja löytämään mahdollisia ratkaisuvaihtoehtoja kehittämissuunnitelmien rahoittamiseksi ja asemanseutujen hankkeistamiseksi.

Työn ensimmäisessä vaiheessa kerättiin tietoa aiemmin julkaistuista kehittämismalleista, toimintatavoista ja rahoitusmuodoista sekä kansainvälisistä esimerkeistä ja EU-rahoituksen mahdollisuuksista. Työn toisessa vaiheessa haastateltiin yhteensä 16 asemanseutujen kehittämisen asiantuntijaa asemanseuduilta, elinkeinoelämästä, VR-kiinteistöistä sekä Senaattikiinteistöistä. Haastattelut käsittelivät asemanseutujen kehittämistä, EU-rahoituksen hyödyntämistä sekä monitoimijaista asemanseutua.

Osana työn toista vaihetta järjestettiin kaksi työpajaa, joissa pääosin asemanseutujen edustajien kanssa muodostettiin askelmerkit EU-rahoituksen hyödyntämiselle, sekä asemanseutujen hankkeistamiselle.

Työn lopputuloksena syntyi neljä kehittämissuosituksia. Suosituksena on EU-rahoituksen integroiminen vahvemmin osaksi kehittämisprosesseja, tiekartta EU-rahoitukselle, paikallisten ja kansallisten kehittämisorganisaatioiden luominen ja johtajuuden sekä omistajuuden keskittäminen julkisjohtoiselle toimijalle.

Työ tehtiin MDI:n ja FCG:n asiantuntijoiden voimin. Työhön osallistuivat Henri Helve, Jaana Myllyluoma, Janne Antikainen sekä Nanna Nieminen

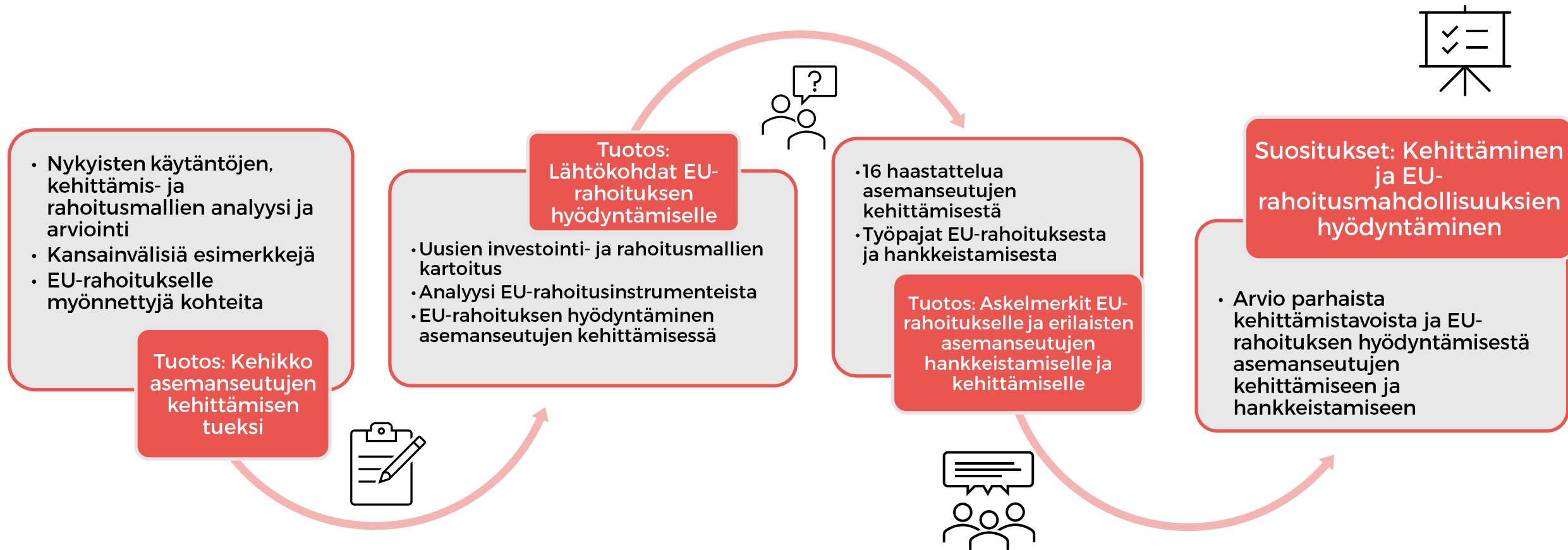
Tampereella 17.11.2023

Teemaverkosto – Asemanseutujen kehittäminen elinkeinoyhteistyössä

- » Työ sisältyy työ- ja elinkeinoministeriön rahoittamaan teemaverkosto hankekokonaisuuteen (AKKE 2021-2023).
- » Työ on osa hankekokonaisuutta 1 – ”Asemanseutujen kehittäminen elinkeinoyhteistyössä”.

Osahankkeen toteutusprosessi

Hankkeeseen osallistuneet asemanseudut: Jyväskylä, Helsinki (Malmi), Kuopio, Kotka, Joensuu, Kouvola, Pori, Rovaniemi, Salo, Siuntio, Vantaa (Tikkurila), Seinäjoki, Lappeenranta, Lahti & Oulu

Nykyiset käytännöt, kehittämis- ja rahoitusmallit

Dokumenttianalyysi

- » Aiemmin tunnistetut kehittämis- ja investointimallit sekä niiden toimijat ja toimijoiden roolit. Millaista kehittämistä on tehty ja mihin on myönnetty EU-rahoitusta.
- » Dokumentit
 - Kestävän asemayhteistyön toimintamalli (Sitowise 2020)
 - Asemanseutuhankkeiden hankehallinnan yleiskuvaus (Väylävirasto 2019)
 - Asemanseutujen kehittämiskonseptit ja investointimallit (YM 2016)
 - Väyläviraston toimintaperiaatteet asemanseuduilla (Väylävirasto 2021)
 - Asemanseutujen kehittämisen osapuolet ja intressit (Uudenmaan liitto 2017)
 - Analyysi asemanseutujen kehittämisestä vähähiilisille liiketoiminnalle (HSY 2019)
 - Suomirata kiinteistötaloudellinen analyysi (Suomirata 2022)
 - Asemanseutujen kehittämiskonseptit Tanskassa (YM 2017)
 - Suurten ratahankkeiden rahoitus ja investointimahdollisuuksien selvitys (VM 2023)
 - Kaupalliset palvelut joukkoliikenteen vaihtopaikoissa (HSL 2016)
 - Muut dokumentit, kuten kansainväliset verrokkit ja EU-rahoituspäätökset.

Asemanseutukehittämisen lähtökohdat

1. Asemanseudun valtakunnallisen/seudullisen/alueellisen merkityksen tunnistaminen
 - Matkustajalla yhdellä matkalla aina kaksi asemanseutua
2. Asemanseudun sijainnin tunnistaminen suhteessa ympäröivään kaupunkiin
 - Kuinka tiiviisti osa kaupunkia?
3. Kehittämiseen osallistuvien toimijoiden kontaktointi ja osallistaminen suunnitteluprosessiin
 - Monitoimijaisuus kehittämisessä

Lähtökohdat asemanseutukehittämislle

Kehittämismallien ulottuvuuksia

» Kehittämisen päätyyppeinä pidetään

1. **Erillisen kehittämisen mallia**, jossa eri toimijat vastaavat oman kehittämisosansa rakentamisesta, mutta tekevät yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa.
2. **Integroidun kehittämisen mallia**, jossa asemanseudun kehittäminen toteutetaan yhtenä kokonaisuutena ja usein yhteistyösopimukseen perustuen.

» Kehittämiskonseptien ulottuvuuksina pidetään

1. Liittyminen muuhun kaupunkikehittämiseen
2. Suunnittelu- ja kehittämisprosessit – Ketkä osallistuvat, kuka vie eteenpäin?
3. Asemanseudun sisällölliset ratkaisut
4. Toteuttamis- ja investointikonseptit
5. Markkinointi ja viestintä

Asemanseutujen kehittämismallit

1. Kaupallisten toimijoiden asemanseudun lähiympäristöön tukeutuva kehittämismalli

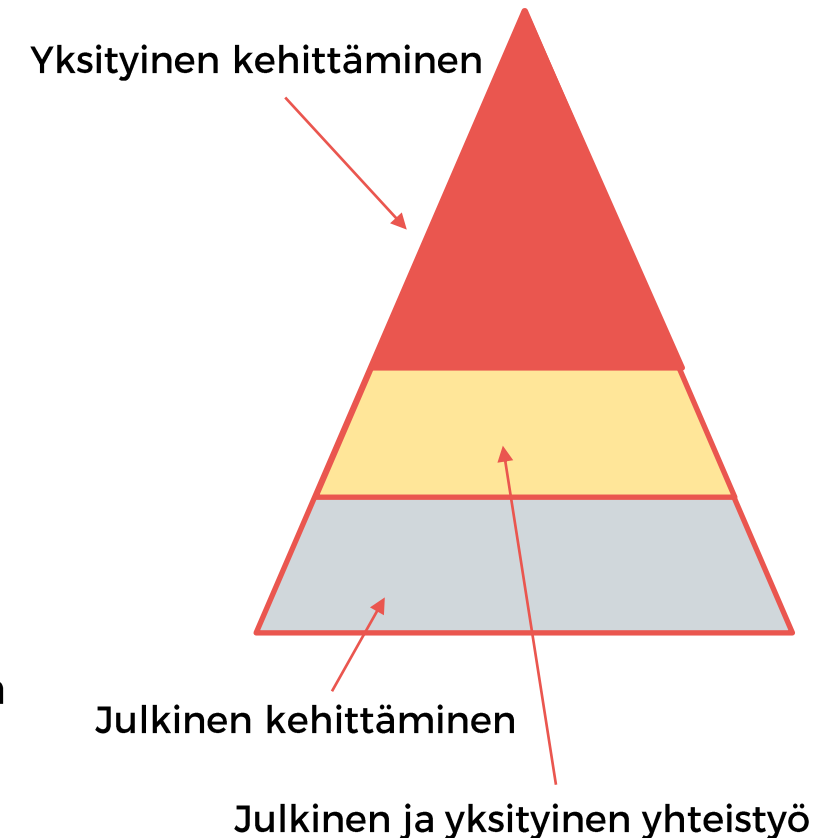
- Kaupunginosakeskuksissa ja lähiasemilla asemanläheisyydessä tapahtuva kehittäminen, joka ei välttämättä ole sidoksissa tai yhteneväinen asemanseudun kehittämisvision kanssa, mutta palvelee asemanseudun asukkaita ja matkustajia.
 - "Asemanseutu osana kaupunkia"

2. Julkisten toimijoiden ja kaupallisten toimijoiden yhteissuunnitteluun ja sisällöllisiin ratkaisuihin perustuva kehittämismalli

- Kaupunginosakeskuksissa tapahtuva yhteiseen visioon perustuva kehittäminen, jossa esimerkiksi maanarvon nousulla rahoitetaan asemanseudun kehittämistä (Pasila)
 - Elämyksellinen asemanseutu matkustajaliikenteelle ja asemanseudun asukkaille

3. Julkisten toimijoiden vastuulle kuuluva raideliikenteen infrastruktuurin ja opastukseen sekä saavutettavuuteen perustuva kehittäminen

- Esimerkiksi raideliikenteen investoinnit ja parannukset (perus- ja taso)
 - Toimiva ja ajantasainen raideliikenne

Asemanseutujen investointimallit

1. Konseptointimallit (asemaympäristö)

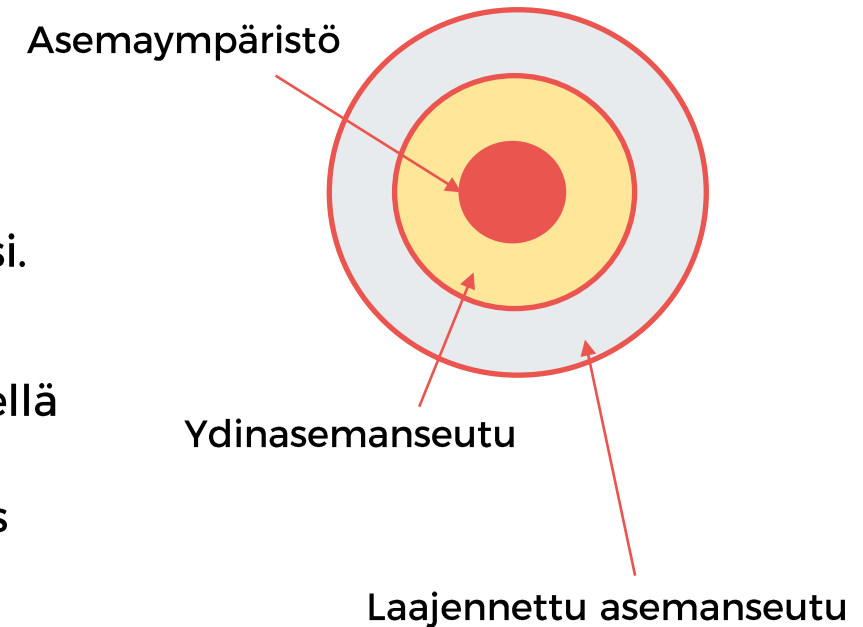
- Strategian ja vision luominen jo kehittämisen ensimmäisissä vaiheissa (esim. Seinäjoki).
- Pitkäaikainen sitoutuminen eri toimijoilta.
- Suunnittelu- ja arkkitehtikilpailut asemanseudun visioksi.

2. Palvelu- ja toimintomallit (ydinasemanseutu)

- Asemanseudun kehittäminen palvelut- ja toiminnot edellä (esim. Malmö).
- Matkustaja- ja liikennepalveluiden lisäksi tarjotaan myös asumiseen, työhön, virkistykseen ja elämyksiin liittyviä palveluita.

3. Kaupunkikehittämismallit (laajennettu asemanseutu)

- Asemanseutu osana muuta ympäröivää kaupunkia (esim. Ørestad)
- Asemaympäristö ei tarjoa kaikkia palveluita, vaan asemanseutua palvelee ympäröivä kaupunginosa ja kaupunkiympäristö

Asemanseutujen nykyiset kehittämistoimijat ja muutokset

- » Kunnat – Kaavoitus, rakentaminen sekä maapolitiikan ohjaus
 - Myös kadut ja raideliikenteen estevaikutusten huomioiminen sekä niihin liittyvät varaukset.
 - **Ei suuria muutoksia**
- » Valtio – Rataverkon ja asemakiinteistöjen kehittäminen ja liikennepalvelut
 - **Suuri muutos - Asemakiinteistöjen omistusten siirtyminen VR/Senaatilta uusille toimijoille. Mikä on uusien omistajien rooli osana asemanseutuja? Miten esimerkiksi asemakiinteistöjen kulttuuriympäristöltään arvokkaat RKY-kohteet huomioidaan?**
- » Yksityiset toimijat – Liiketoiminnalliset mahdollisuudet
 - **Muutos - Asemakiinteistöjen omistussuhteen muutos -> Muuttuuko käyttötarkoitus vanhoissa ja uusissa asemakiinteistöissä?**
 - Vähittäiskauppaan ja liikkumisen palveluihin kohdistuvat muutokset?

Asemanseutujen kehittämisen rahoitus kansallisella tasolla

1. Talousarviorahoitus

- Normaali menettely valtion vastuulle kuuluvista investoinneista

2. Elinkaarihankerahoitus

- Valtion yksityiseltä yritykseltä ostamat rakentamis-, kunnossapito-, ja hoitopalvelut
- 15-25 vuoden kehys, joka perustuu palvelumaksuihin.

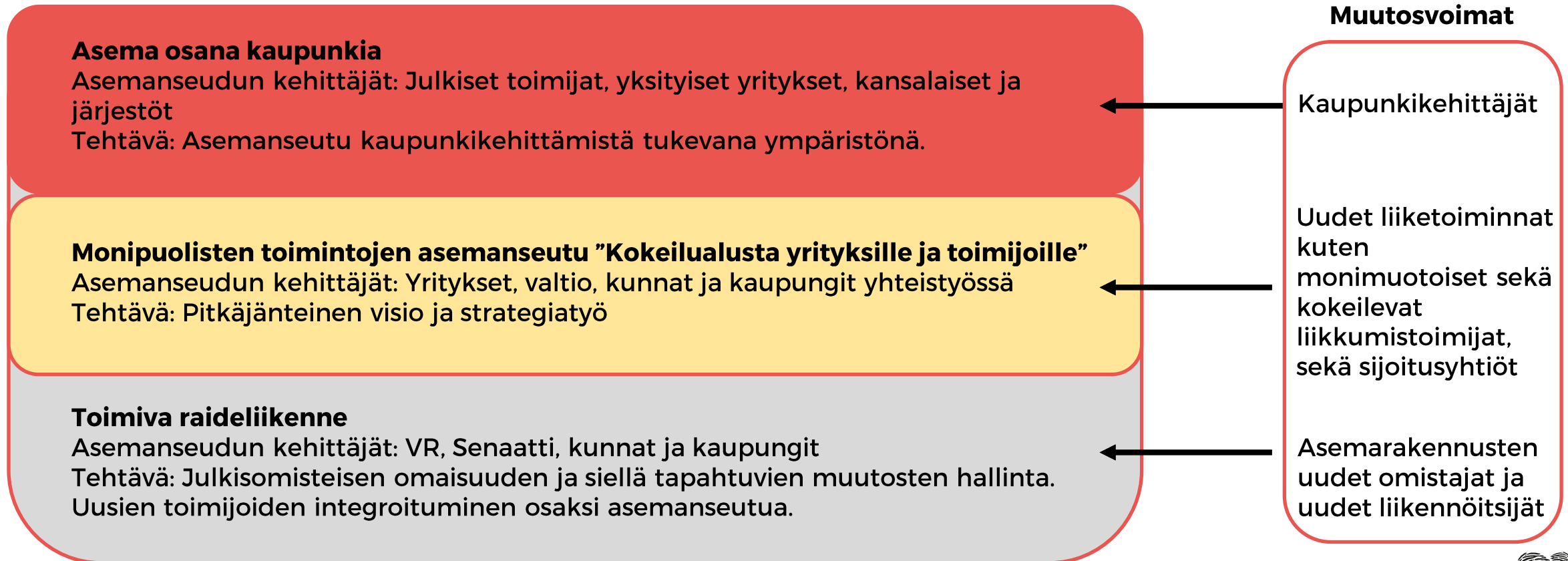
3. Yhteisrahoitus

- Kehittämishankkeiden rahoitus, kun kaikki toimijat hyötyvät hankkeesta
 - Hyötyinä esimerkiksi liiketoiminnalliset hyödyt ja maan arvon nousu
- Kunnan tai muun ulkopuolisen tahon osallistuminen saamansa hyödyn mukaisesti valtion vastuulle kuuluvien uusien väyläverkon kehittämishankkeiden investointikustannuksiin

4. MAL-rahoitus

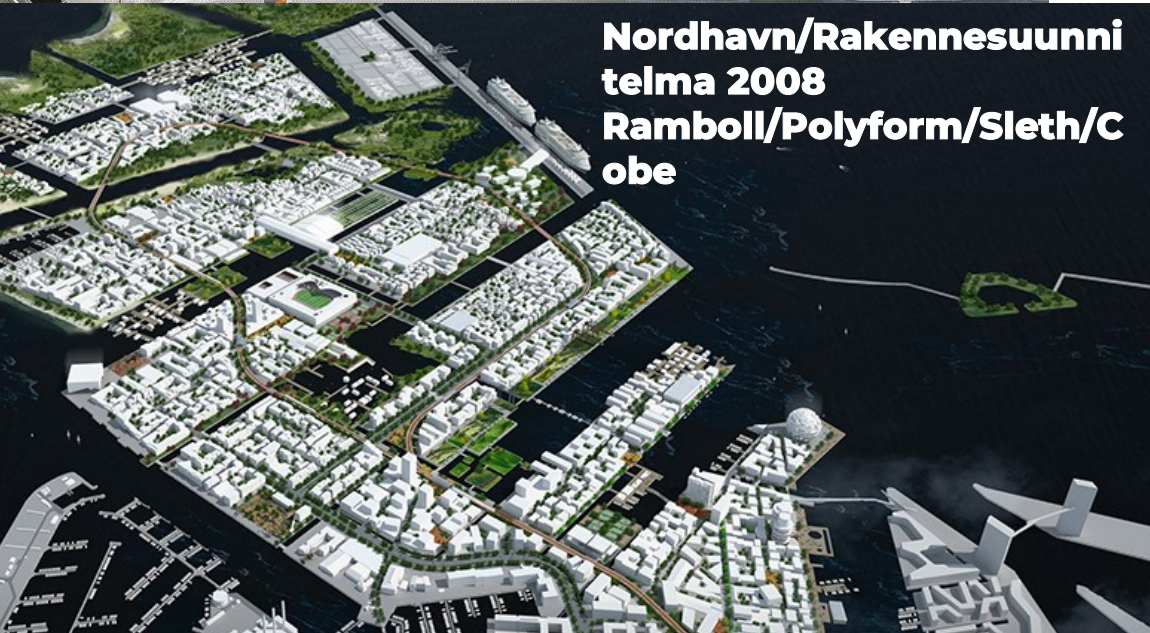
- Vuonna 2021 Väylävirasto arvioi, että MAL-seuduille kohdistuisi noin 661 miljoonan euron rahoitus vuosille 2024-2032 yhteisrahoitettuihin ja uusiin sopimusluontoihin infrahankkeisiin sekä palvelujen kehittämiseen.

Muuttuvien asemanseutujen muutosvoimat

Asemanseutujen kehittämisen ja rahoituksen esimerkkejä Euroopasta

Kööpenhamina - Ørestad & Nordhavn

Asemanseuduista kaupunginosakehittämisen vetureita.

- » Kööpenhamina Ørestad – 2010-luvun megaprojekti kansainvälisten investointien houkutteluun. Raideliikenteen asema, joka hyvin saavutettavissa niin keskustan, kuin lentoaseman matkustajille.
 - Suunnittelutavoitteet hyvin linkittyneessä ”business districtissä”. Nauhamainen kaupunki, joka linkittyy metro- ja raideliikenneyhteyksillä Kööpenhaminan ydinkeskustaan alle 10 minuutin matka-ajalla.
 - Suunnittelun kaari alkaen 1990-luvun alusta arkkitehtuurisella master planilla ja ”valmis asemanseutu” 2010-luvun lopulla.
- » Nordhavn – esimerkki matalan energiakäytön ja älykkään teknologian lähtökohdista suunnitellusta kaupunginosasta.
 - Käveltävä 5 minuutin kaupunki, jossa 600 metrin etäisyydellä on keskitetty kaikki arjen palvelut.

Malmö – Central/Nyhamnen

Kuva: ÖVERSIKTSPLAN FÖR NYHAMNEN (2019)

Kansallisesti koordinoitu asemanseutujen kehittämisen malli.

- » Malmön Nyhamn – Valtionyhtiön (Jernhusen) aktiivisesti kehittämänä ja johtama lähiasemakonsepti ”stationsnära stadsutveckling” tai ”Den stationsnära staden”. Suurien kaupunkien asemanseutujen tiivistäminen monipuolista kaupunkikehittämistä hyödyntäen.
 - ”600 metrin sääntö” eli lähipalvelut 600 metrin säteellä asemanseudusta asemanläheisen kaupungin luomisessa. Sekoittuneet ympärivuorokautiset palvelut ja korkea arkkitehtuurinen kunnianhimo.
 - Julkislähtöinen aktiivinen kehittäminen asemat ja niiden maat omistavan valtiotyhtiön Jernhusenin toimesta.
- » Vuonna 2014 käynnistynyt hanke, jossa vilkasta risteysasemaa kehitetään Malmön yhdeksi ydinkeskustaksi tavoitteena ihmisläheinen kehittäminen. Vajaakäyttöisten alueiden kehittäminen monipuolisen asumisen ja liiketoimintojen tilaksi.
- » Kokonaispinta-ala 93ha jaettuna kehittämissektoreittain
 - Sekoittuneille toiminnoille, puistoille ja vihertiloille, julkisille palveluille (koulut ja julkiset tilat sekä toiminnot), sekä ratapihaan.

Julkiset toimijoiden vahva rooli asemanseudun suunnittelijoina

+ Tietty tarkkarajainen malli, jollaiseksi asemanseutu tullaan rakentamaan.

- Vain muutamille valituille asemanseuduille kohdistetaan laajamittaisia kehitystoimia.

Julkisten tahojen suunnitelmissa eriteltynä selkeästi, mitkä ovat kansallisen/valtiollisen edun alueita ja kohteita. Sekoittuneiden toimintojen ympäristö, jossa julkisilla palveluilla vahva rooli osana syntyvää kaupunkirakennetta ja asemanseutu-ympäristöä.

Asemanseutujen kehittämisen esimerkkejä Euroopassa

EU-rahoituksella asemainfrastruktuurien modernisointia.

- » Slovenia 2021 (90,7 milj. euroa) CEF-instrumentista osa TEN-T Balkan rail freight corridor (RFC-10)
 - Jesenice 56,6 milj. euroa asemainfrastruktuurin päivittämiseen. Asema nykyisin pullonkaula ja investoinnit kohdistetaan asemainfrastruktuurin päivittämiseen.
 - 34,1 milj. euroa 6 aseman modernisointiin Ljubljanan ja Mariborin välillä vuoteen 2026 mennessä.
 - Ljubljana – Emonika station Pohjois- ja eteläosia pääkaupungista yhdistävä hanke.
 - Raideliikenteen modernisointi ja kaupunkikehittämishanke. Kaupunki ja investointiyhtiöt investoivat asemanseutuun 200 miljoonaa euroa. Valmistuminen vuonna 2024.

Kuva: G2rail, Jesenice station

Kuva: TEN-T Slovenia

Kuva: Ljubljana Emonika station

Emonika, Slovenia

Yksityiset toimijat kehittämisen vetureiksi.

- » Emonikan suunnittelu lähti vuonna 2002-2003 kansainvälisellä suunnittelukilpailulla.
 - 2007 aiesopimus kehittäjän ja rautatieoperaattorin välillä.
 - 2008-2014 taloudellisia haasteita ja sopimusneuvotteluja toteutuksesta
 - Rakentamisen aloitus 2020-2021
 - Suunniteltu valmistuminen vuoden 2024 aikana.
 - Kaupunkikehittämiskohde ja Ljubljanan uusi kaupunginosakeskus.
- » Sijoittajavetoista ydinasemanseutuun kohdistuvia toiminnallisia muutoksia. Valtio ja julkiset toimijat mukana raideliikenteeseen kohdistuvissa investoinneissa.
 - 500 miljoonan euron investointikehys
- » Tavoitteet: "Mixed-use" kaupunkirakenteessa ja kaupallisten toimintojen vahvempi rooli osana ydinasemanseutua. Uusi kaupunginosakeskus.

Kuva: Emonika station

Eri kehittämismallien hyviä ja huonoja puolia

- » Ruotsin ”Asemanläheinen kaupunki” on hyvin julkisvetoinen ja strukturoitu. Julkiset toimijat tietävät ja ennalta määrittävät, millaista kaupunkia ympärille syntyy. Malli myös tietyissä määrin suojelee sitä, millaista julkista ja yksityistä tilaa tuotetaan ja mitä suojellaan.
- » Tanskan ”600 metrin” -malli on vapaampi, mutta samalla riskialttiimpi viivästyksille ja kehityksen ”epäonnistumiselle”. Lopputulos on visionäärisempi ja mahdollistaa suurempien organisten kokonaisuuksien synnyn.
- » Sloveniassa on luotu lähtökohdiltaan liiketoiminnallisempi kehittämisen tapa, joka mahdollistaa tietyissä määrin taloudellisesti vilkkaampien solmukohtien synnyn. Tapa perustuu vapaamuotoisempaan yhteistyöhön ja sijoittajavetoisuuteen. Taloudelliset suhdanteet vaikuttavat merkittävästi toteutukseen ja toteutusmuotoon.
- » Suomessa ei ole yhtenäistä kehittämismallia (Väylä 2019). Toimintaa on yhteensovitettu asemanseuduittain ja muutamia visionäärisempiä kokonaisuuksia on synnytetty. Toimivuus on kiinni asemanseututoimijoiden yhteisestä tahtotilasta.

Esimerkkejä myönnettyistä EU-rahoituksista raideliikenteen ja asemanseutujen kehittämiseksi

» Praha-Lysa (Tšekki)

- CEF 10,6 milj. euroa. ETCS 2- Baseline 3. 36,3 ratakilometrin ja asemanseutujen kehittämiseen ”urbaanina solmukohtina”.

» Turku (Suomi)

- CEF 22,9, milj. euroa raideinfrastruktuurin ja ratapihan kehittämiseen urbaanina alueena Kupittaa-Turku.

» Tampere (Suomi)

- CEF 6,2 milj. euroa raideinfrastruktuurin suunnitteluun ja yleiseen tutkimiseen sekä analyyseihin Tampereen aseman ja sillan suunnittelussa.

Asemanseutujen kehittämisen kaari

Kehittämiskaaren kiinnekohtia

1. Toiminnallisuuden
tai käyttötarkoituksen
muutos

2. Palvelutason määrittäminen

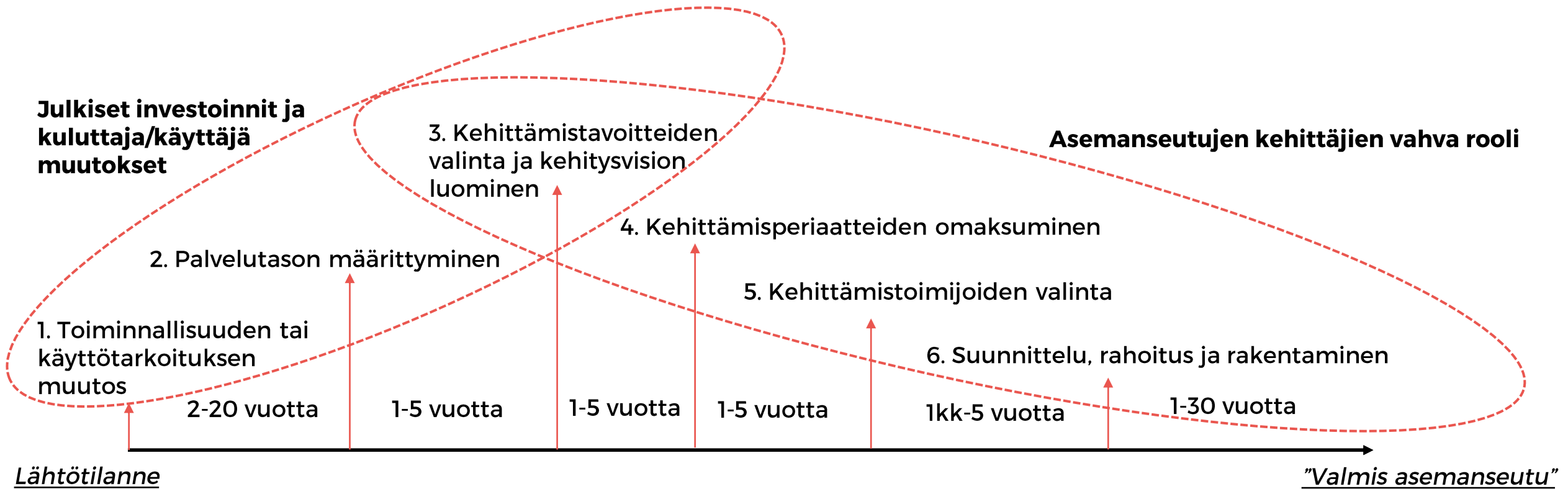
3. Päätös kehittämisestä sekä
kehittämistavoitteiden omaksuminen
ja toimijoiden valinta

4. Suunnittelu, rahoitus ja rakentaminen

Lähtötilanne

"Valmis asemanseutu"

Asemanseutujen kehittämisen kaari*

Raideliikenteen yleiset ja paikalliset kehityssuunnat

Idea- ja visio asemanseudun tulevaisuudesta

Toteutustapojen valinta

5-50 vuoden kehityskaari

*Puhuttaessa olemassa olevista asemanseuduista, raiteista ja niiden kehittämisestä (Matkustajajunaliikenne, tavarajunaliikenne ja lähijunat).

Kehittämiskaaren kiinnekohtia

1. Raideliikenteen toiminnallisuuden ja käyttötarkoituksen muutosten tunnistaminen
2. Millaisen palvelutason asemanseutu mahdollistaa ja mitkä ovat asemanseudun kehittämisen lähtökohdat?
3. Mikä on kehittämisen tavoite? Mitä asemanseudun kehittämisellä halutaan saavuttaa?
4. Mitkä kehittämisperiaatteet valitaan ja omaksutaan osaksi asemanseudun kehittämistä?
5. Miten kehittämistoiminta organisoidaan ja mitkä toimijat ovat mukana? Tehdäänkö kehittämisen toteuttamiseksi sopimus (sopimuksia) tai visio?
6. Kovan rakentamisen aloitus. Miten rakennusaikaiset prosessit ja työvaiheet organisoidaan ja vaiheistetaan? Millaisia valintoja rakentamiseen ja toteutukseen on tehty?

Asemanseutujen kehittämisen onnistumisen elementtejä

- » Menestyksessä kehitys rakentaa solmukohdasta merkitykseltään sen perustehtävää laajempi kokonaisuus.
- » Asemanseudun linkittäminen osaksi laajempaa kokonaisuutta ja muita asemanseutuja.

Onnistumisen elementit

- » Pitkäaikainen ja -jäteinen suunnittelu
- » Oikein realisoitu ja hyödynnetty asemanseudun käyttötarkoituksen muutos
- » Julkisten ja yksityisten toimijoiden keskinäinen ja välinen aktiivinen vuoropuhelu

Yhteenveto

- » Julkiset raideliikenteen parannukset vetävät puoleensa yksityisiä investointeja.
- » Asemanseutujen kehittämismalleissa julkisella rahoituksella rahoitetaan perus- ja tasoparannuksia raiteissa ja opastuksessa.
 - Julkinen rahoitus ei kata kaikkea laajemman asemanseudun kehittämistoimenpiteitä.
- » Julkisen ja yksityisen yhteisessä kehittämistyössä. Asemanseutujen toiminnallisuuden muuttuminen ja uudet palvelu- ja alustatalouden toimijat.
- » Raideliikenteen perusinfraan ulottuvat uudet toimijat ja niiden vaikutukset tulevaisuudessa?
 - Liikennöinti ja asemarakennukset.
- » Asemanseutujen maanomistus ja visiotyö korostuvat. Asemanseudut eivät ole irrallisia kokonaisuuksia ympäröivästä kaupungista.

EU-rahoitusmahdollisuudet asemansaeturien kehittämisessä

Lähtökohtia

- » Rahoitusta on paljon tarjolla - mutta kilpailukin on kovaa...
- » Kehittämistoimia on tarkasteltava rahoituksessa korostuvien teemojen kautta, esim.
 - Vihreä ja digitaalinen siirtymä
 - Energiatehokkuus, kiertotalous
 - Ilmastomuutos – torjunta/sopeutumistoimet
 - Vähähiilinen ja kestävä toimintaympäristö ja rakentaminen
 - Älykäs ja vihreä liikkuminen
 - Uudet liiketoimintamahdollisuudet, elinkeinorakenteen monipuolistuminen, yritysten kansainvälistyminen

ILMASTONMUUTOS

VIHREÄ SIIRTYMÄ

DIGITAALISUUS

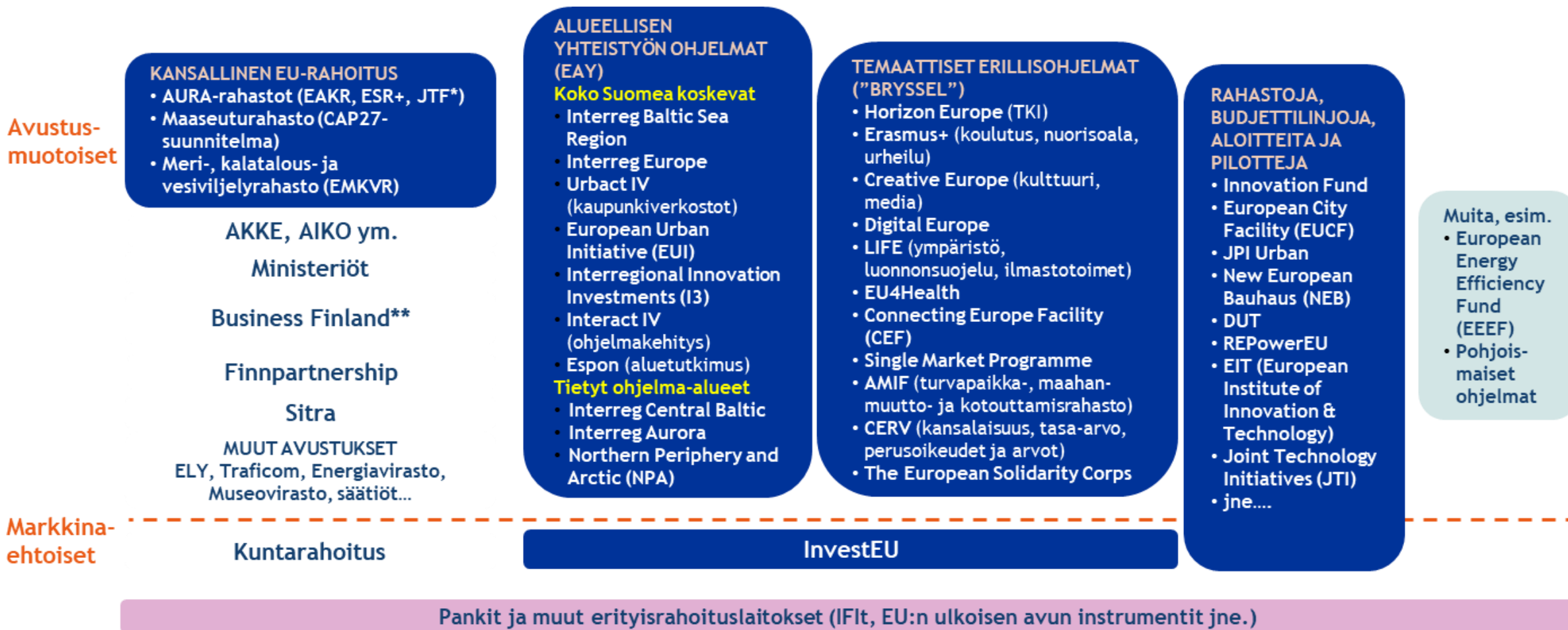
ENERGIAMURROS

RESURSSIPULA

OSAAJAPULA

**TALOUDEN
EPÄVARMUUS**

Julkisille toimijoille soveltuvan rahoituksen kokonaiskuva (EU + muut)

*JTF (oikeudenmukaisen siirtymän rahasto) ei koske kaikkia maakuntia

**Business Finland kaupungeille: lähinnä innovatiiviset hankinnat ja energiatuki, tapauskohtaisesti myös muita. Elinkeinoyhtiöt eivät ole rahoituskelpoisia.

Green Deal ja kestävän rahoituksen taksonomia ("hyvä-paha-taksonomia")

- » Green Deal on Euroopan vihreän kehityksen ohjelma ja strategia, jonka isona tavoitteena on tehdä EU:sta ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä.
 - Vihreän siirtymän vaatimus vaikuttaa läpileikkaavasti kaikkeen rahoitukseen. Esimerkiksi vähintään 30 % EU-rahoituksesta osoitetaan vihreisiin investointeihin.
- » Osana Green Dealia EU on julkaissut kestävän rahoituksen luokittelujärjestelmän, taksonomian, jolla edistetään EU:n ympäristötavoitteiden saavuttamista ja vihreää siirtymää ohjaamalla rahoitusta kestäviin kohteisiin.
 - Taksonomian punaisena lankana on DNSH (Do No Significant Harm, ei merkittävää haittaa) -periaate = rahoitettava toiminta ei saa aiheuttaa haittaa yhdellekään kuudesta ympäristötavoitteesta (usein myös kohdistuttava yhteen niistä).'
 - Taksonomiaa sovelletaan myös EU-rahoitteisissa hankkeissa. Esimerkiksi AURA-rahastoissa (EAKR, ESR+, JTF) tuettava toiminta on luonteensa vuoksi todettu DNSH-periaatteen mukaiseksi. Investointien osalta hankkeiden periaatteen mukaisuus varmistetaan tarvittaessa valintaprosessin aikana.

Miten eteenpäin?

Yksittäisistä hankkeista strategiseen suunnitteluun

- » Strateginen ajattelu ja kokonaisuuden hallinta on elintärkeää rahoituksen hyödyntämisessä.
- » Ennakoiva suunnittelu helpottaa myös omarahoitusosuuksiin varautumista.
- » Tärkeää on myös perustella hankkeista saatava hyöty päättäjille.

**Strategiset
tavoitteet ja
kehittämis-
kokonaisuudet**

**Toimenpiteiden
priorisointi ja
hankeaihioiden
jäsentely**

**Peilaus rahoitus-
mahdollisuuksiin**

**Hankkeistuksen ja
rahoituksen
tiekartta
(vaiheistus,
toteutusvastuut)**

**Isommat kehittämishankkeet (koordinointi ja kärkiteemat)
Pienemmät avustukset tukemassa kokonaisuutta**

Kuka hakee (hanke/EU-)rahoitusta?

Malleja asemanseutujen yhteisten kehittämisteemojen hankkeistukseen:

1. Valtakunnallinen koordinaatio ja yhteistyö
 - Olennaista: sovitaan verkoston/toimijoiden kesken organisoitumisesta, resursinnista ja työnjaosta
2. Jokin asemanseutu tietyn teeman veturina/edistäjänä
 - Olennaista: miten tuloksia levitetään ja/tai miten muut osallistuvat/rahoittavat (verkosto, koordinaatio)
3. Useamman asemanseudun yhteistyöhankkeet valituissa teemoissa (esim. maakuntarajat ylittävät hankkeet)
 - Olennaista: mitä kautta toimijat kohtaavat (verkosto, koordinaatio)
4. Paikalliset, asemanseutukohtaiset kehittämishankkeet
 - Olennaista: ei keksitä pyörää uudelleen; kytketään hankkeet osaksi laajempaa kokonaisuutta (kaupunkikehitys, matkailu jne.) ja varmistetaan, että ne tukevat kaupungin ja maakunnan strategioita ja kärkiteemoja

Strategisuus - erilliset hankkeet tukemassa kokonaisuutta, monitoimijaisuus rahoituksen haussakin:

- Julkiset ja voittoa tuottamattomat (valtio, alueelliset organisaatiot, kunnat, kehitysyhtiöt, oppi- ja tutkimuslaitokset, 3. sektori)
- Yritykset
- Edellisten yhteishankkeet (PPP)

Erityisiä haasteita:

- Asemanseutujen kehittämisen vs. rahoitushakujen aikataulujen yhteensovittaminen -> systemaattisen suunnittelun ja hankesalkutuksen tärkeys!
- Isojen infrainvestointien kokonaisrahoituksen hankkiminen - > kansainvälisten instrumenttien tehokkaampi hyödyntäminen (avustusmuotoiset ja markkinaehtoiset)!

Näkökulmia rahoituksen hakuun

KANSALLISET EU-RAHOITUSLÄHTEET

- AURA (EAKR, ESR+, JTF)
- Maaseuturahaston kehittämishankkeet ja yleishyödylliset investoinnit (CAP27) maaseutualueille

YRITYSTEN TUOTEKEHITYS JA INVESTOINNIT

- Yrityksen kehittämisavustus (ELY) - EAKR/JTF
- *Business Finland* (ei rahoita investointeja)
- Maaseuturahaston yritystuet (CAP27) maaseutualueille

EU:N ALUEIDEN VÄLISET YHTEISTYÖOHJELMAT JA KAUPUNKIKEHITYSOHJELMAT

- Yhteisten ongelmien ratkaisu
- Monissa myös yritykset voivat olla tuensaajina

YRITYSTEN YHTEISHANKKEET JA TKI-YHTEISTYÖ TUTKIMUSLAITOSTEN KANSSA

- Maaseuturahaston yritysryhmähankkeet (maaseutualueilla)
- *Business Finlandin Co-innovation ja Co-creation -rahoitus* (tutkimuslaitos hakee rahoitusta Co-innovation-vaiheessa, ja seuraavassa Co-creation-vaiheessa myös yritykset jättävät omat rahoitushakemukset)

EU:N ERILLISOHJELMAT

- Kunnianhimo korkealla
- Mahdollisuuksia PPP-konsortioille

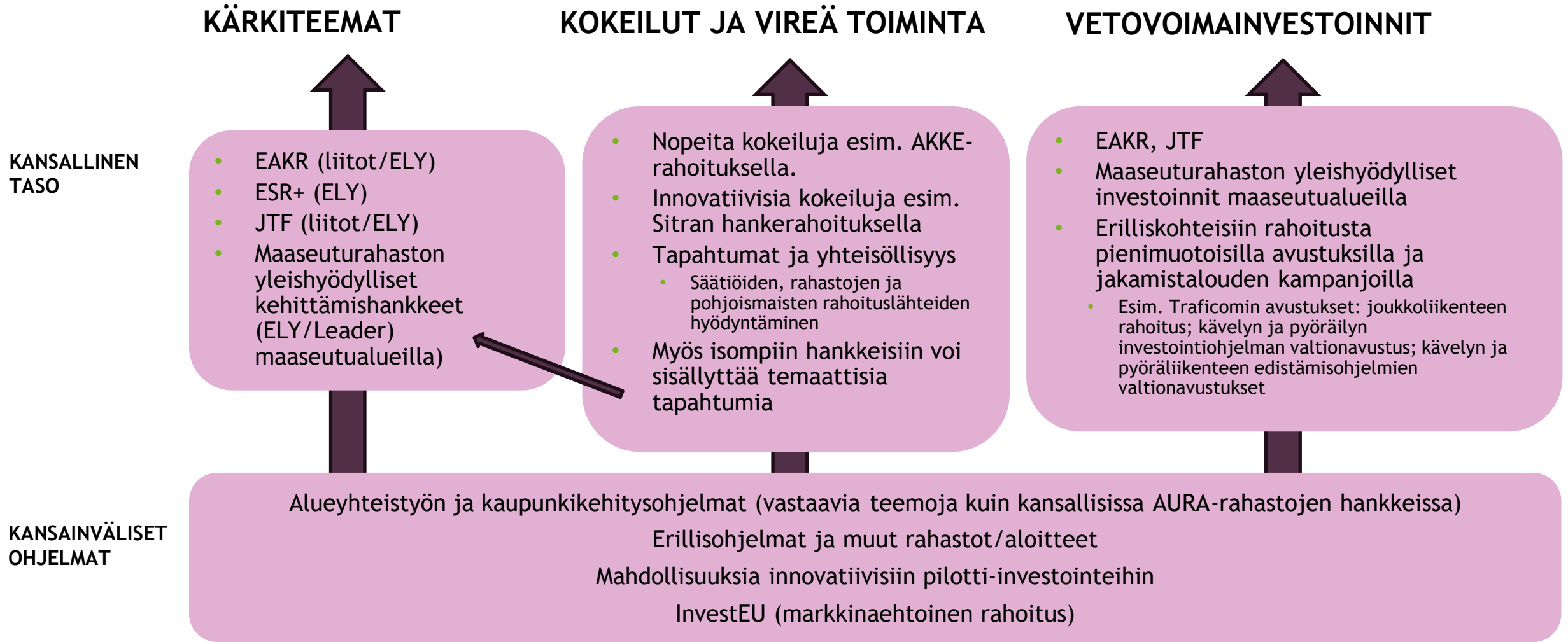
Mahdollisia hankkeistuksen aihepiirejä

- Asemanseudun kokonaisvaltainen kehittäminen (kehittämissuunnitelma, master plan) -> maankäyttö, työpaikat, asuminen, liikkuminen, hub-ajattelu..
- Asemanseudut referenssialustoina (yritysten innovaatiot, julkiset innovatiiviset hankinnat)
- Sopeutuminen ilmastonmuutokseen, hiilineutraalius, kestävä infra
- Ilmastonmuutoksen hillintä, energiatehokkuus
- Kaupunkiympäristön ja kiinteistöjen kehittäminen (mm. hallinto- ja rahoitusmallit)
- Smart City -teemat - > erityisiä "iskusanoja" Built4People, New European Bauhaus
- Palvelut, palveluliiketoiminta (liikkumispalvelut, muut kaupalliset ja julkiset)
- Matkailu, kaupunkikulttuuri, vetovoima, brändäys
- Saavutettavuus, esteettömyys, turvallisuus, inklusiivisuus..

- Matkahub
- Palvelujen ja asumisen keskittymä

- Konseptointi
- Palvelu- ja toimintamallit
- Kaupunkikehitys

Hankerahoituksen hyödyntämismahdollisuuksia eri teemojen näkökulmista

Kansallinen paletti

AURA-rahastot (Uudistuva ja osaava Suomi -ohjelma)

EAKR

Toiminta- linjat ja erityis- tavoitteet

TL 1 Innovatiivinen Suomi

- 1.1 Tutkimus- ja innovointivalmiuksien ja kehittyneiden teknologioiden käyttöönoton parantaminen
- 1.2 Digitalisaation etujen hyödyntäminen kansalaisten, yritysten ja julkishallinnon hyväksi
- 1.3 Pk-yritysten kasvun ja kilpailukyvyyn parantaminen

TL 2 Hiilineutraali Suomi

- 2.1 Energiatohokkuustoimenpiteiden edistäminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen
- 2.2 Ilmastomuutokseen sopeutumisen, riskien ehkäisemisen ja katastrofivalmiuden ja -palautuvuuden edistäminen
- 2.3 Kiertotalouteen siirtymisen edistäminen

TL 3 Saavutettavampi Suomi (vain Itä- ja Pohjois-Suomessa)

+ Valtion ja kaupunkien innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimukset. Hankerahoituksella vauhditetaan erityisesti vähähiilisyttä, digitaalista teknologiaa ja hyvinvointia edistäviä innovaatioita.

ESR+

TL4 Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi

Tavoitteena on tukea työllisyyttä, osaamista, työelämän kehittämistä, jatkuvaa oppimista ja joustavia koulutuspolkuja.

TL5 Sosiaalisten innovaatioiden Suomi

Tavoitteena on tukea lastensuojelun asiakkaana olevien sekä erityisesti kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten elämäntilannetta ja pärjäämistä.

TL6 Aineellista puutetta torjuva Suomi

Tavoitteena on auttaa heikommassa asemassa olevia tarjoamalla tukea elintarvikkeiden ja perushyödykkeiden hankintaan. Samanaikaisesti pyritään tarjoamaan muita palveluja, joilla avunsaajien tilannetta parannetaan.

JTF

TL 7 Oikeudenmukaisen siirtymän Suomi

Tuetaan elinkeinorakenteen monipuolistamista, uusien liiketoimintamahdollisuuksien ja työpaikkojen luomista sekä TKI-toimintaa. Lisäksi tuetaan turvetuotantoalueiden kestäväää jälkikäyttöä ja ennallistamista.

Elinkeinojen monipuolistamisen toimenpiteissä huomioidaan maakunnan älykkään erikoistumisen strategiassa esitetty kehittämispotentiaali, erityisesti vihreän talouden työpaikat ja vihreän teknologian uudet ratkaisut ja niiden mukanaan tuomat uudet liiketoimintamahdollisuudet.

JTF kattaa Lapin, Keski-Suomen, Kainuun, Keski-Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan, Satakunnan, Keski-Suomen, Etelä-Karjalan, Kymenlaakson, Etelä-Savon, Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan, Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Pirkanmaan (vain Parkano, Kihniö, Virrat ja Punkalaidun) maakunnat.

Asemanseuduille erityisesti:

- Kokonaisvaltaiset kehittämissuunnitelmat mahdollisia, mutta niitä on peilattava erityistavoitteiden painotuksiin (esim. päästövähennykset EAKR 2.1 tai ilmastomuutokseen sopeutumiseen liittyvät ratkaisut EAKR 2.2)
- Kokonaisuuden osien kehittäminen kohdistettuna johonkin ohjelman erityistavoitteeseen
- Vihreä siirtymä, vähähiilisyys ja digitaalisuus korostuvat läpileikkaavasti!

Maaseuturahasto (CAP27-suunnitelma)

Maaseuturahaston tuet vain maaseutualueille (kaupunkikeskustat tukialueen ulkopuolella)

Yhteistyöhankkeet (läpileikkaavina tavoitteina osaaminen, innovaatiot ja digitalisaatio)	Koulutus- ja tiedonvälityshankkeet	Yleishyödylliset investoinnit	Pienhankkeet (vain Leader)
• Yritys- ja viljelijäryhmähankkeet • Maa- tai metsätalouden yhteistyöhankkeet ○ Eurooppalaisen innovaatiokumppanuuden (EIP) hankkeet (ei Leader) ○ Maatilojen kehittämisen yhteistyöhankkeet ○ Laatu järjestelmien ja tuottajaorganisaatioiden edistäminen • Ilmasto- ja ympäristöteeman yhteistyöhankkeet ○ Ilmastoyhteistyöhankkeet ○ Luonnonvarayhteistyöhankkeet • Yritysten, elinkeinojen ja maaseudun palvelujen kehittämisen yhteistyöhankkeet ○ Nuorten viljelijöiden ja yritystoiminnan yhteistyöhankkeet (maatalouden, matkailun ja ruoantuotannon välisten yhteyksien vahvistaminen) ○ Maaseudun palvelujen ja toimintaympäristön yhteistyöhankkeet ○ Älykkäät kylät -yhteistyöhanke ○ Älykkään kylän mahdolliset vaiheet • Valmisteluraha: 5000 euroa, vakioitu kertakorvaus yritys- tai viljelijäryhmähankkeiden, tuottajaorganisaatio-hankkeiden, EIP-hankkeiden ja Älykkäät kylät -hankkeiden valmisteluun <i>Tukitaso vaihtelee: 60, 80 ja 100 % hyväksyttävistä kustannuksista; yritysryhmähankkeissa ja viljelijäryhmähankkeissa 75 %</i>	Koulutushankkeiden aiheina voivat olla: • Ilmasto- ja ympäristöasiat • Digitalisaatio • Energiantuotanto ja käyttö sekä energiansäästö • Uusin tutkimustieto Tiedonvälityshankkeiden aiheina voivat olla: • ilmasto- ja ympäristöasiat, kuten ilmastomuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen • digitalisaation hyödyntäminen • uusiutuvan energian tuotanto ja käyttö sekä energiansäästön mahdollisuudet • kiertotalous • kestävä tuotanto ja toiminta • EU:n laatu järjestelmät • vesienhoito • luonnon monimuotoisuus ja geneettinen monimuotoisuus • uudet ratkaisut ja toimintamallit (esim. tuottajaorganisaatiot) Tiedonvälityshankkeissa voidaan myös laatia tai päivittää maaseudun palvelujen esiselvityksiä, toteutettavuus-tutkimuksia ja luontoarvoiltaan tärkeiden alueiden suojele-, hoito- ja käyttösuunnitelmia. <i>Tukitaso: koulutus maa- ja metsätaloustoimijoille 50-100 %; koulutus muille maaseutuyrittäjille 50-70 %; koulutus, joka ei kohdistu tietyille toimialalle tai toimijajoukolle 50-100 %; tiedonvälitys korkeintaan 100 %</i>	• Yleishyödylliset investoinnit ilmastomuutoksen hillitsemiseen ja siihen sopeutumiseen • Yleishyödylliset investoinnit luonnonvarojen kestäväan hoitoon • Yleishyödylliset investoinnit luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi • Yleishyödylliset investoinnit maaseudun palvelujen ja toimintaympäristön kehittämiseen • Myös vesihuolto- ja laajakaistainvestoinnit (laajakaistahankkeita rahoitetaan alueilla, joilla huippunopeita tietoliikenneyhteyksiä ei markkinaehtoisesti rakenneta) <i>Tukitaso: 40-65-100 %</i>	• Joko kehittämishanke tai investointi • Kokonaiskustannukset korkeintaan 8 000 EUR • Kevennetyt menettelyt mm. hankesuunnitelman ja valintakriteerien osalta Pienten kuntien asemanseuduille erityisesti: • elinkeinojen toiminta-mahdollisuuksia edistävät ja maaseudun elinvoimaisuutta lisäävät hankkeet • Palvelujen kehittäminen • Yleishyödylliset investoinnit

Esimerkkejä EU:n kansainvälisistä rahoitusohjelmista

Hyviä syitä kansainvälisille rahoitusohjelmille

- » Enemmän rahoitusta, isommat hankkeet ja korkeammat avustusprosentit, esimerkkejä:
 - » Alueyhteistyön (EAY) ohjelmat: tyypillisesti 80 % + lisäksi mahdollisuus hakea kansallista vastinrahoitusta* (max. 70 % omarahoituksesta), monissa ohjelmissa myös yritykset voivat olla kumppaneina
 - » Horizon Europe: julkisille ja NGOille 100 % (yrityksille 60-100 %) + 25 % könttäsumma hallinnollisiin kuluihin
- » Pääsy osaksi suurempia kokonaisuuksia
 - » Reitistöt, matkaketjut, klusterit
- » Kansainväliset kumppaniverkostot
 - » Ovien avaus ja asiakaskontaktit
 - » Kehityksen benchmarking ja kilpailijaseuranta
 - » Vertaisoppiminen, ei keksitä pyörää uudelleen, "fast copy"
- » Polku kansainvälistymiseen
 - » Organisaatio ja ihmiset, kv-osaajien kasvattaminen
- » Tukea investointeihin muualtakin kuin kotimaasta
 - » Esim. avustukset pilotti-investointeihin mahdollisia useissa ohjelmissa
- » Yrityksille vähäriskinen tapa päästä kansainvälisille markkinoille
 - » Avustusmuotoista rahoitusta myös lähellä markkinoita oleviin toimiin
 - » Yritykset tukikelpoisia myös monissa julkisille toimijoille sopivissa ohjelmissa (konsortiohankkeet)

Myös ennakkointia: kansallisesti jaettavat EU-rahast tulevat vähenemään entisestään 2028 ->

EU:n alueyhteistyön ohjelmia (Interreg), rajatut ohjelma-alueet

	Baltic Sea Region (Interreg BSR)	Central Baltic	Aurora	NPA (Northern Periphery and Arctic)
Toimintalinjat/erityistavoitteet	1. Innovatiivinen yhteiskunta - muutosjoustava talous ja yhteisö (mm. kulttuuri ja identiteetti alueen vahvuutena) - reagoivat julkiset palvelut 2. Vesiviisas yhteiskunta - kestävät vedet - sininen talous 3. Hiilineutraali yhteiskunta - kiertotalous - energiasiirtymä - älykäs vihreä liikkuminen 4. Yhteistyön hallinnointi	1. Kilpailukykyinen talous - pk-yritysten viennin laajentaminen - uusien skaalautuvien kasvuyritysten määrän lisääminen 2. Yhteisten resurssien kestävä käyttö - yhteiset kiertotalousratkaisut - rannikko- ja merialueiden parantaminen (esim. yhteisiin resursseihin perustuva kestävä matkailu, alueiden kestävä suunnittelu)* - Hiilidioksidipäästöjen vähentäminen* 4. Paremmat työllistymismahdollisuudet - paremmat työllistymismahdollisuudet työmarkkinoilla 5. Paremmat julkiset palvelut - paremmat julkiset kansalaispalvelut ja ratkaisut	1. Älykäs ja kestävä kasvu - älykäs erikoistuminen, tutkimus ja innovointi - pk-yritysten kilpailukyky 2. Vihreä ja kestävä siirtymä - ilmastonmuutokseen sopeutuminen - luonnon suojelu ja monimuotoisuus - kestävä liikenne 3. Koulutus, kulttuuri ja kestävä matkailu - koulutus ja elinikäinen oppiminen - kulttuuri ja kestävä matkailu 4. Parempi ja kestävämpi rajat ylittävä yhteistyö - rajat ylittävä valmiuksien parantaminen	1. Innovaatiokapasiteetin vahvistaminen - tki-kapasiteetin kehittäminen ja uusien teknologioiden käyttöönotto - digitalisaation hyödyntäminen - pk-yritysten kestävä kasvun ja kilpailukykyyn edistäminen ja uusien työpaikkojen luonti 2. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja resurssitehokkuus - energiatehokkuuden edistäminen ja kasvihuonekaasujen vähentäminen - ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja ilmastonmuutoksen aiheuttamien riskien vähentäminen toimintaympäristöä kehittämällä - Kiertotalous ja resurssitehokas toiminta 3. Ylikansallisen yhteistyön mahdollisuudet - viranomaisien ja muiden sidosryhmien kyky toteuttaa makro-, merialue- ja muita aluestrategioita
Ohjelma-alue	Suomi, Ruotsi, Tanska, Viro, Latvia, Liettua, Puola ja Saksa (Saksasta vain Itämeren rannikon pohjoisosat) sekä EU:n ulkopuolelta Etelä-Norjan alueita	Satakunta, Varsinais-Suomi, Helsinki-Uusimaa, Kymenlaakso, Pirkanmaa, Kanta-Häme, Päijät-Häme, Etelä-Karjala, Ahvenanmaa + Ruotsin, Viron ja Latvian alueita	Suomi: Lappi, Pohjois-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjanmaa ja Etelä-Pohjanmaa; Ruotsi: Norrbotten, Västerbotten ja Västernorrland; Norja: Troms og Finnmark ja Nordland + saamelaisalueet	Lappi, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo, Etelä-Savo, Keski-Suomi ja Keski-Pohjanmaa, SWE: Keski- ja Pohjois-Norrlandin alueet, NOR: pohjoisimmat alueet, IRL: pohjoiset ja läntiset maakunnat + koko Islanti, Grönlanti ja Färsaaret
Kenelle	Erityyppiset organisaatiot (julkiset, 3. sektori, yritykset). Yleensä julkinen organisaatio hakijana (Lead Partner)	Erityyppiset organisaatiot (julkiset, 3. sektori, yritykset). Pk-yritykset vain *kohdissa.	Erityyppiset organisaatiot (julkiset, 3. sektori, yritykset, pl. toiminimet)	Erityyppiset organisaatiot (julkiset, 3. sektori, yritykset). Yritykset eivät voi olla Lead Partner - roolissa eli päähakijana.
Tuki-%	80 %	80 %	65 %	50-65 %
Hakuajat	Vuosittaisia hakukierroksia.	Vuosittaisia hakukierroksia.	Pienhankkeille jatkuva haku, ns. normaali hankkeille haut 2xvuosi	Haut tavallisesti 2xvuosi, valmisteluhankkeille omat haut
Internet	https://interreg-baltic.eu	https://centralbaltic.eu	https://www.interregaurora.eu	https://www.interreg-npa.eu

Asemanseuduille erityisesti:

- samantyyppiset linjaukset kuin kansallisissa AURA-rahastoissa s. 40
- taulukossa korostettu punaisella asemanseuduille soveltuvia teemoja

Esimerkki koko Euroopan kattavasta alueyhteistyön ohjelmasta: Interreg Europe

Tavoitteet:

- aluekehityspolitiikan parantaminen
- kokemustenvaihto, innovatiivisten ratkaisujen edistäminen ja osaamisen kehittäminen
- uudet ratkaisut omalle strategiselle kehittämistyölle

Painopisteet:

80 % ohjelmabudjetista:

- » Älykkäämpi Eurooppa
- » Vihreämpi Eurooppa (mm. energiatehokkuus, uusiutuva energia, vastaukset ilmastonmuutokseen, kiertotalous, kestävä kaupunkiliikkuminen matkalla kohti hiilineutraalia taloutta)
- » Yhteisöllisempi Eurooppa (työmarkkinat, terveydenhuolto, kulttuuri ja kestävä matkailu)

20 % ohjelmabudjetista:

- » Kansalaisia lähempänä oleva Eurooppa
- » Kytkeytyneempi Eurooppa
- » Yhteisöllisempi Eurooppa (koulutus, sosiaalinen inklusiivisuus, kolmansien maiden kansalaisten kotouttaminen)

Ohjelma-alue: EU-maat + kansallisella Norja & Sveitsi

Kuka voi hakea: Julkiset toimijat, ensisijaisesti viranomaiset paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla (esimerkiksi kunnat ja niiden kehittämissyhtiöt). Mukana voi olla myös esim. yliopistoja ja ammattikorkeakouluja.

Milloin: Hakukierrokset yleensä kerran vuodessa, keväisin.

- Hankkeissa tulee olla partnereita kaikilta Euroopan neljältä maantieteelliseltä alueelta (Pohjoinen, Itä, Länsi, Etelä).
- Painotetaan tasapainoista hankekumppanuutta, jossa tavoitellaan myös eri kehitysasteella olevien alueiden yhteishankkeita. Yhtä aluetta voi edustaa useampi kuin yksi partneri.

Rahoitusmuoto: Avustus, julkisille toimijoille 80 %, yksityisille voittoa tuottamattomille 70 %. Hyväksytyt hankkeet saavat valmistelusta kertakorvauksena 17 500 EUR (sisällytetään hakemusvaiheessa projektibudjettiin). Hyväksyt yille hankkeille voi hakea kansallista vastinrahoitusta Lapin liitolta (max. 70 % omarahoitusosuudesta).

Rahoitettavat toimet:

- » Kokemustenvaihto (Exchange of experience)
- » Pilottitoimet – jos relevantteja (Pilot actions). Pilottitoimiin (investointeja) on mahdollista hakea rahoitusta pilottitoimiin joko heti hankehaun yhteydessä tai sitten hankkeen puoliväliarvioinnin yhteydessä, ei muulloin. Rajoitus: yksi pilottitoimi/alue/hanke. Pilotit ovat osa yhteistä oppimisprosessia -> yhdessä suunniteltuja ja toteutettuja (partnerit vähintään 2 eri maasta).

Sovelluskohteita asemanseuduille esim.

- ratkaisujen etsiminen asemanseutuihin liittyviin yhteisiin haasteisiin (esim. kestävä ja älykäs kaupunkikehitys / kaupunkiliikkuminen, operointi- ja hallintomallit...)
- kaupunkilaisten osallistaminen, inklusiivisuus, palvelut
- parhaiden käytäntöjen ja kokemusten vaihtaminen eurooppalaisten kumppaneiden (kaupungit, alueet, muut julkiset toimijat) kanssa asemanseutujen kehittämisessä

Esimerkki kaupunkikehitysohjelmasta: European Urban Initiative (EUI)

Eurooppalainen kaupunkialoite (European Urban Initiative) on Euroopan aluekehitysrahaston rahoittama, vuonna 2022 käynnistetty ohjelma. Sen rahoitus antaa kaupungeille mahdollisuuden kokeilla innovatiivisia ideoita ja myöhemmin jakaa näitä ideoita ja parhaita käytäntöjä myös muihin EU:n kaupunkeihin.

EUI kattaa seuraavat osa-alueet:

- **Innovatiivisten toimintojen tukeminen.**

Tunnistetaan ja testataan siirrettäviä ja skaalautuvia innovatiivisia ratkaisuja kestäväan kaupunkikehitykseen liittyviin ongelmiin. Näitä ratkaisuja pyritään siirtämään muille kaupunkialueille kaikkialla EU:ssa.

- **Valmiuksien kehittäminen.** Parannetaan kaupunkien valmiuksia suunnitella kestäviä kaupunkikehitysstrategioita-, politiikkaa ja -käytäntöjä osallistavalla tavalla. Kattaa myös vertaisoppimisen ja yhteistyön kaupunkiverkostojen kanssa.

- **Tietämyksen lisäämisen, alueellisten vaikutusten arvioinnin, politiikan kehittämisen ja viestinnän tukeminen.** Pyritään kehittämään tietopohjaa kestäväan kaupunkikehityspolitiikan, strategian suunnittelun, täytäntöönpanon ja valtavirtaistamisen parantamiseksi.

- » **Kenelle:** EU:n kaupunkiviranomainen, jonka paikallishallintoyksikkö on määritelty kaupungistumisasteen mukaan kaupungiksi tai esikaupunkialueeksi – tai tällaisten viranomaisten ryhmä, esim. toiminnallisena kaupunkialueena – ja jossa on vähintään 50 000 asukasta
- » Tietyin ehdoin myös kaupunkiviranomaisten yhteenliittymät, joiden yhteenlaskettu asukasmäärä on vähintään 50 000 (ks. Terms of Reference)
- » Kunnan/kaupungin kokonaan tai osittain omistamia virastoja ja yrityksiä (esim. energia- ja jätehuollon, talouskehityksen, matkailun edistämisen jne. alalla) eivät ole tukikelpoisia. Nämä organisaatiot voivat kuitenkin osallistua kumppanuuteen toteutuskumppaneina (tarkemmat ehdot ks. Terms of Reference)
- » Hankkeiden toteutusaika max. 3,5 vuotta
- » Avustus 80 %, tukea myönnetään enintään 5 MEUR per hanke
- » [Terms of Reference](#) suomeksi
- » Viimeisin hakukierros päättynyt 5.10.2023.

Sovelluskohteita
asemanseuduille esim.

- ratkaisujen etsiminen
asemanseutuihin liittyviin kestäväan kaupunki-kehittämisen haasteisiin (innovatiivisuus, kokeilut, skaalautuvat ratkaisut, esim. hallinto- ja operointimallit)
- parhaiden käytäntöjen vaihtaminen eurooppalaisten kaupunkien kanssa
asemanseutujen kehittämisessä

Esimerkki erillisohjelmasta: Horizon Europe

- » EU:n tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma, jolla edistetään **vihreän siirtymän ja digitalisaation** toteutumista.
- » Pilari 2:n alla rahoitetaan kansainvälisenä yhteistyönä toteuttavia tutkimus- ja innovaatioprojekteja, jotka etsivät ratkaisuja mittaviin globaaleihin haasteisiin ja luovat samalla uusia liiketoimintamahdollisuuksia.
- » **Kenelle:** Yritykset, tutkijat, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, järjestöt, säätiöt, viranomaistahot, kaupungit, kunnat yms.
- » Vähimmäisvaatimus yleensä: kolme osallistujaa kolmesta eri jäsen-tai liitännäisvaltiosta; käytännössä 6-12 osallistujaa 6-10 maasta. Arvoketjun, loppukäyttäjien ja hyödyntäjien mukanaoloa korostetaan.
- » Tyypillinen hankekoko 4-12 M€, kesto 3-4 vuotta.
- » **Hankemuoto** kertoo, mitä toimintaa rahoitetaan ja mikä on avustusprosentti:
 - » Research & Innovation Actions (RIA) 100 % MYÖS YRITYKSILLE
 - » Innovation Actions (IA): yritykset 60-70% / non-profit 100 %.
 - » Lisäksi molemmissa +25 % hallinnollisiin kuluihin.
- » TRL (Technology Readiness Level) kertoo kehitettävän asian kypsyyssasteen ja määrittää sopivan haku/hanketyypin, RIA tai IA.

PILARI 2: GLOBAALIT HAASTEET JA EUROOPAN TEOLLISUUDEN KILPAILUKYKY

- Terveys
- Kulttuuri, luovuus ja osallisuutta edistävä yhteiskunta
- Kansalaisturvallisuus yhteiskunnassa
- Digitaalitalous ja -teknologia, teollisuus ja avaruus
- Ilmasto, energia ja liikkuvuus
- Elintarvikkeet, biotalous, luonnonvarat, maatalous ja ympäristö

Sovelluskohteita asemanseuduille esim.

- kulttuurin ja osallisuuden kehittäminen, osallistava suunnittelu, luovat menetelmät (New European Bauhaus, Built4People)
- innovatiiviset hallintomallit
- digitaaliset palvelut ja suunnittelutyökalut (BIM, digitaaliset kaksoiset)
- edelläkävvät energia- ja liikkuvuusratkaisut
- kiertotalousrakentaminen

<https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/horizontti-eurooppa/tietoa-ohjelmasta/globaalit-haasteet>

Tulossa olevia Horizon-hakuja, esimerkkejä (kaikki soveltuvat myös asemanseuduille)

- » **New European Bauhaus – Innovative solutions for greener and fairer ways of life through arts and culture, architecture and design for all** - deadline 7.2.2024
- » **Culture, the arts and cultural spaces for democratic participation and political expression, online and offline,** deadline 7.2.2024
- » **Policies and governance shaping the future transport and mobility systems** - deadline 5.9.2024
- » **Digital solutions to foster participative design, planning and management of buildings, neighbourhoods and urban districts (Built4People Partnership)** – deadline 21.1.2025
- » **BIM-based processes and digital twins for facilitating and optimising circular energy renovation (Built4People Partnership)** – deadline 21.1.2025
- » **Design for adaptability, re-use and deconstruction of buildings, in line with the principles of circular economy (Built4People Partnership)** - deadline 21.1.2025

**Kaikki erillisohjelmien
rahoitushaut**

EU Funding & Tenders

Esimerkki erillisohjelmasta: CEF (Connecting Europe Facility, Verkojen Eurooppa)

- » CEF-välineestä rahoitetaan rajat ylittäviä liikenne-, energia- ja digitaalisia yhteyksiä. Erityisenä painopisteenä ovat rajat ylittävät hankkeet ja ratkaisut pullonkauloihin Euroopan laajuisella TEN-T-liikenneverkolla.
- » Kolme pääsektoria
 - TEN-T (liikenne)
 - TEN-EN (energia)
 - TEN-TELE (tietoliikenne)
- » Rahoituksen saajina voi hausta riippuen olla energia-, liikenne- ja tietoliikenneverkkojen omistajia ja kehittäjiä.
- » Rahoitus on pääosin avustuksia. Yhteisrahoitusosuudet vaihtelevat hankkeen tyypin mukaan. Enimmäistuki rakentamiseen on 30 %. Myös hankkeiden suunnitteluun on mahdollista saada CEF-rahoitusta enimmillään 50 %. Hanketuen lisäksi CEFiin sisältyy erillinen rahoitusinstrumentti yritysten rahoitusriskin jakamiseksi.

https://cinea.ec.europa.eu/programmes/connecting-europe-facility/about-connecting-europe-facility_en

Hakuajakoja: https://cinea.ec.europa.eu/funding-opportunities/calls-proposals_en

Rahoituksesta 60 % ohjataan EU:n ilmastotavoitteita tukeviin hankkeisiin

- » **Liikennehankkeet** -> avustuksia liikennealan hankkeiden osarahoitukseen EU-maissa.
 - Esimerkkejä rahoitetuista projekteista:
<https://vayla.fi/vaylista/liikennejarjestelma/tent/cef-haku>
- » **Energiahankkeet** -> Euroopan laajuisia energiaverkkoja koskevan asetuksen soveltamisalaan kuuluviin, yhteistä etua koskeviin hankkeisiin sekä uusiutuvaa energiaa koskeviin rajat ylittäviin hankkeisiin.
- » **Digihankkeet** -> eurooppalaisiin yhteenliitettävyysohjelmiin. Lisäksi edistetään 5G-matkaviestinverkkojen käyttöönottoa ja omaksumista paikallisyhteisöissä.
 - <https://www.traficom.fi/fi/viestinta/viestintaverkot/hakuprosessi-ja-sen-tarkeat-maaraajat>

Sovelluskohteita asemanseuduille esim.

- Energiahankkeet, joilla linkitys rajat ylittävään toimitusvarmuuteen ja EU:n ulkopuolisen energiariippuvuuden vähentämiseen
- Sähkön ja kaasun jakeluinfrastruktuuri liikenteessä
- Ratainfra ja ratapihojen uudistaminen
- Älykkäiden yhteisöjen 5G-verkot
- Turvallisuus, digitaalisten runkoverkkojen kapasiteetin ja häirintäsietokyvyn vahvistaminen

Uudet kehittämis- ja investointimallit

Haastattelujen ja työpajojen tuloksia

Osana työtä toteutettiin 16 haastattelua ja kaksi työpajaa. Tässä osiossa esitellään haastattelujen tuloksia, jotka on ryhmitelty esille nousseiden teemojen mukaan.

Työpajojen tulokset on esitelty työpajakokohtaisesti.

- » Ensimmäinen työpaja käsitteli EU-rahoitusta ja sen tuloksena syntyi kehityspolku EU-rahoitukselle.
- » Toisessa työpajassa tarkasteltiin asemanseutujen hankkeistamista ja erityisesti pienten asemanseutujen haasteita. Tuloksena syntyi ratkaisuehdotukset kolmeen keskeisimpään tunnistettuun haasteeseen.

Haastattelut (10.9.-30.10.2023)

1. Haastattelut asemanseuduille (9 kpl)

- Jyväskylä, Malmi, Kuopio, Kotka, Pori, Rovaniemi, Salo, Siuntio, Vantaa (Tikkurila), Seinäjoki, Lappeenranta, Lahti & Oulu

2. Erillishaastattelut EU-rahoituksesta (2 kpl)

- Kuopion asemanseutu
- Seinäjoen asemanseutu

3. Erillishaastattelut monitoimijaisesta asemanseudusta (5 kpl)

- VR (kiinteistöomistus), Senaatti kiinteistöt, YIT, CapMan, Asuntopehtoori

Haastattelujen tulokset

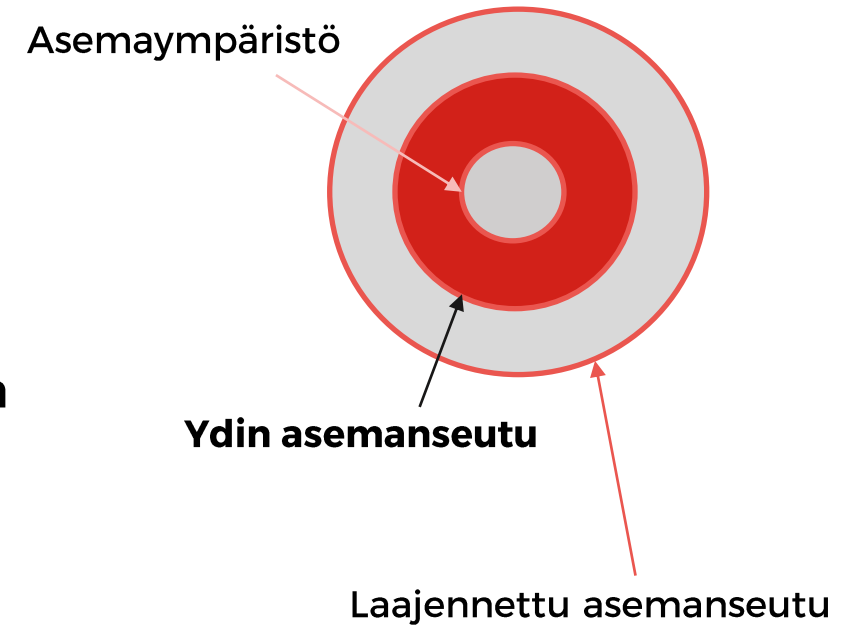
1. Kehittämiskohteet ja tavoitteet asemanseuduilla
 1. Nopeat ja hitaat kehittämiskohteet
 2. Asemanseudun kaupunkikuvallinen merkitys
2. Kehittämisen haasteet ja investointien hankkiminen
3. Toimivat tavat ja kehittämismallit
4. Monitoimijainen asemanseutu
5. EU-rahoituksen hyödyntäminen
6. VR & Senaatti kiinteistöjen huomioid asemanseutujen kehittämisestä
7. Elinkeinonäkökulma asemanseutujen kehittämiseen

1. Kehittämiskohteet ja tavoitteet

- Ydinasemanseutu on kehittämiskohteena hankalin, monitoimijaisin sekä samaan aikaan potentiaalisin.

Tulevaisuuden kehittämistoimenpiteet ovat kohdentumassa laajamittaisesti ydinasemanseudulle.

- Jaettu toimintaympäristö ja jakaantunut omistajuus eivät kannusta yhtä toimijaa ottamaan vastuulleen toimintaa.
- Asemanseudut monille kaupungeille tärkeitä kehittämiskohteita muttei ainoita.
- Asemanseudun kehittämisellä tavoitellaan elävää, taloudellisesti pärjäävää liikenteen ja urbaanin elämän solmukohtaa.
- Sujuvat matkaketjut syntyvät asemanseudun eri ympäristöjen saumattomasta yhteensovittumisesta.

1. Asemanseuduille yhteisesti tunnistetut asiat

	Raideliikenteen estevaikutukset	Pyöräpysäköinti	Liityntäpysäköinti	Asemakeskuksen rooli
Tehtävä	Ehkäistä raideliikenteen estevaikutuksia	Lisätä turvalliseksi koettuja pyöräpysäköinnin paikkoja	Liityntäpysäköinnin taloudellinen yhtälö heti alkuun suunnitteluun mukaan	Kiinteistöomaisuuden onnistunut vaihto
Vastuutahot	Valtio sekä kunnat ja kaupungit	Ydinasemanseudun kehittäjät	Yritykset ja kaupunki	Kunnat, kaupungit ja valtio
Haasteita	Suuret alkuinvestoinnit	Kehittämistoimijan löytäminen ja vastuunjaot	Liityntä-, asukas-, ja saattopysäköinnin yhteensovittaminen	Riittävän vahvan yksityisen toimijan löytäminen ydinyrittäjäksi

1.1 Nopeita ja hitaita kehittämiskohteita

Nopeita kehittämiskohteita	Hitaita kehittämiskohteita
Matkakeskukset	Suuret infrahankkeet ja laajat perusparannukset
Pienet liikennejärjestelmämuutokset (kevyt liikenne, opastus, infran tasoparannukset)	Raideliikenteessä tapahtuvat muutokset, kuten raiteiden määrän muutokset
Asemanseudun ehostamistoimenpiteet rakentamattomassa ympäristössä, kuten viherrakenne ja puistot.	Julkisten ja julkisomisteisten kiinteistöjen kehittäminen
Asuntorakentaminen	Paljon suunnittelua ja neuvottelua vaativat kehittämishankkeet
Julkiset prosessit, kuten asemakaavan laadinta.	Suuria alkuinvestointeja vaativat investoinnit
Yhteinen ja samansuuntainen tahtotila eri toimijoiden välillä edistää nopeita kehittämiskohteita.	Toimijoiden eritahtisuus kehittämistoiminnassa hidastaa nopeidenkin kehittämiskohteiden toteuttamista

1.2 Asemanseudut kaupunkikuvassa

- » Kaupungit kokevat tärkeänä, että asemanseudusta välittyisi miellyttävä kuva kaupungista.
 - Kehittämistoimenpiteiden kohdistamisella julkiseen tilaan ja esimerkiksi viherrakentamisen ja kunnossapidon toimenpiteisiin (istutukset, hoitotoimenpiteet, yms.) voidaan **nopeasti** parantaa kaupunkikuvaa.
- » Asemanseuduilla on vaihteleva määrä palveluita. Rooli alueellisena, maakunnallisena tai kansallisena liikenteen solmukohtana vaikuttaa palvelutasoon ja sen määrittymiseen.
- » Asemarakennuksista monet suojeltuja RKY-kohteita, joilla jo itsessään tärkeä kulttuurinen ja kaupunkikuvallinen arvo.

2. Asemanseutujen kehittämisen haasteet ja investointien hankkiminen

- » Asemanseutujen kehittämisen rakenteet ja organisaatiot ovat vajavaisia ja puutteellisia.
 - **Omistajuuden hajaantuminen hidastaa kehittämistoimintaa.**
- » Asemanseudut ovat tulleet kaupunkien näkökulmasta 2010-luvulla kaupunkikehityksen keskiöön.
 - **Monet kehittämishankkeet ovat vasta aikaisessa vaiheessa.**
- » Asemanseudun pitää olla kiinnostava ilman raiteita ja raideliikennettä houkutellakseen yksityisiä sijoituksia.
- » Kehittämisessä nojaututtu kansalliseen rahoitukseen. EU-rahoitusmahdollisuuksia on hyödynnetty yksittäisillä asemanseuduilla ei-koordinoidusti.

2. Investointien hankkiminen

- » Kaupunkien ja yksityisten sijoittajien tahtotilat ja etenemistahdit asemanseutujen kehittämiseen ovat erilaisia.
- » Kaupungeille investointien hankkimisessa haastavinta on rahoituksen saaminen ja kustannusten jakaminen.
- » Yksityiset investoinnit ovat riippuvaisia vallitsevasta taloustilanteesta.
 - Yleinen taloustilanne ja yrityksien lähtökohdat saattavat hidastaa investointien toteutumista ja lisätä kehittämisen eritahtisuutta.

3. Asemanseutujen kehittäminen

- » Kehittämisaalueet fokusoituvat korttelitasoisiksi, jos asemanseuduilta puuttuu kokonaiskehittämisen visio tai selkeä kiinteistöjohtaja.
 - Kehittämismallit sirpaloituvat yksittäisten kiinteistöjen tai kohteiden kehittämiseen omistusrajojen mukaan ellei .
- » Omistuksien keskittämällä voitaisiin kehittää yli yksittäisen asemanseudun ja järjestelmätasoisesti.
- » VR on keskittymässä tulevaisuudessa ydinasemanseutuihin ja välittömiin raideliikennettä ja matkustajaoperaattoritoimintaa tukeviin toimintoihin luopuessaan asemakiinteistöjen omistajuudesta.

3. Toimivat tavat ja kehittämismallit

- » Uudet toimintamallit kehittämisessä ja suunnittelussa, kuten kaavoituksen ja kehittämisen allianssimalli koetaan tuottavan positiivista lisäarvoa eri toimijoille.
- » Liiketoiminnalliset edellytykset on huomioitava riittävän aikaisessa vaiheessa.
- » Yksittäisten asemanseutujen suunnittelun sijaan suunnittelussa olisi keskityttävä useampien asemanseutujen kehittämiseen.

- » Erilaisia asemanseutuja tulee kehittää eri tavoin.
- » Palveluiden kehittämisellä tulee tukea toimivia matkaketjuja.

Palveluiden kehittämisen ulottuvuudet

1. Päivittäiset palvelut
 2. Elämykselliset palvelut
- » Matkaketjuajattelu tulisi ottaa osaksi kehittämismalleja koordinoidusti kehittämällä asemia yli yhden aseman kokonaisuuksien.

4. Monitoimijainen asemanseutu

- » Asemanseudut ovat kiinnostavia kohteita, kun niillä on selkeä visio siitä, millaiseksi asemanseudun halutaan kehittyvän, kehittämiselle on olemassa vastuutaho ja selkeät toimivaltarajapinnat ja kun yksityiset toimijat ovat sitoutuneita osallistumaan asemanseudun kehittämiseen.
- » Valtio-omistajina VR kiinteistöt ja Senaatti-kiinteistöt ovat tehneet strategisen päätöksen luopua suurimmasta osasta asemanseuduilla omistuksessa olevastaan kiinteistöomaisuudestaan.
 - Tulevaisuudessa asemanseuduilla on useampia toimijoita aiempaa erilaisemmissa rooleissa. Toiminnan koordinaatio ja räätälöiminen paikalliseen kontekstiin korostuu yhä enemmän.

5. EU-rahoituksen hyödyntäminen

- » **EU-rahoitusta on hyödynnetty niukasti asemanseutujen kehittämisessä.**
- » EU-rahoitusta ei tunneta ja se nähdään hankalana rahoitusmuotona, jota ei uskalleta hakea.
- » EU-rahoituksen hyödyntäminen tunnistetaan vain jos puhutaan koko maakunnan tunnistamasta strategisesta kohteesta, johon ei muualta ole saatu rahoitusta.
- » **Yleisimmät käyttökohteet: Infrarakentaminen ja osallistamisprosessit.**
 - Esimerkiksi Kuopiossa EU-rahoitusta on hyödynnetty infrarakentamiseen ja yksittäiseen kehittämiskohteeseen, kuten alikulkutunneliin.
 - Seinäjoella EU-rahoitusta on hyödynnetty esimerkiksi kehittämisen alkuvaiheen osallistamis- ja suunnitteluprosesseihin.
- » Yritysindikaattorit on koettu olleen keskeisiä myöntöperusteita EU-rahoituksen saamiseksi. Yritysindikaattoreita ovat olleet esimerkiksi se, miten EU-rahoituksella voidaan tukea yritysten sijoittumista ja toimintaa.
- » Rahoitusinstrumentteina on pääosin hyödynnetty EAKR-rahoitusta maakuntaliiton kautta haettuna.
- » EU-rahoitusta on haettu vasta viimesijassa, kun muuta rahoitusta ei ole ollut saatavilla ja kokonaisuuden tai hankkeen eteneminen on vaatinut rahoituksen saamista jostain.

6. VR kiinteistöjen & Senaatti-kiinteistöjen näkökulmaa asemanseutujen kehittämiseen

- » VR kiinteistöt ja Senaatti-kiinteistöt ovat tehneet strategisen päätöksen aloittaa prosessi, jossa asemanseuduilla olevista kiinteistöistä luovutaan.
 - Valtion rooli kiinteistöomistajana asemanseuduilla vähenee tulevaisuudessa asemakiinteistöistä luovuttaessa, mutta ei häviä täysin.
- » Myyntiprosessit edenneet joillain asemanseuduilla. Kokonaisuutena asemakiinteistöjen myyntiprosessi on usean vuoden mittainen kokonaisuus.
- » VR kiinteistöt ja Senaatti-kiinteistöt ovat ilmaisseet tavoitteekseen myydä asemanseutujen kiinteistöomaisuus vain kerran.
 - Tuleva kiinteistöomistaja jatkaa kiinteistöomaisuuden kehittämistä.
- » VR:n tavoitteena ja intressinä on turvata matkustajapalvelut jatkossakin asemanseuduilla.
- » VR:n rooli matkustajaliikenneoperaattorina korostuu lähitulevaisuudessa.

6. VR kiinteistöjen & Senaatti-kiinteistöjen näkökulmaa asemanseutujen kehittämiseen

- » VR ja Senaattikiinteistöt ovat erilaisissa rooleissa jatkossa mukana asemanseutujen kehittämisessä.
 - VR:n rooli matkustajaliikenne operaattorina jatkuu vaikkei omista asemakiinteistöjä. Rooli odotustilojen käyttäjänä säilyy.
- » VR näkee roolinsa matkustajaliikenneoperaattorina vahvistuvan kiinteistöomaisuuteen liittyvien muutoksien jälkeen. Muutoksien aikajänne pitkä 10-15 vuotta.
- » VR ja Senaattikiinteistöille asemat nähdään strategisina kohteina, joiden kehittämiseen sitoudutaan sen mukaan, miten se palvelee heidän roolia matkustajaliikenneoperaattorina, ei muuten.
- » Kehittämiselle nähdään tarvetta yli yhden aseman ja koko järjestelmän kattavana kokonaisuutena esimerkiksi kehitysyritysten kautta.
- » Ruotsissa on tehty ratkaisuja, joissa erityisesti suurimpien asemanseutujen kiinteistöomistus on keskitetty omaan yhtiöön. Tämän yhtiön kautta asemanseutuja on kehitetty yli yksittäisten kohteiden ja rahoitettu ristiin.
 - Suomi nähdään olevan osittain Ruotsin tiellä.
 - Toiminnassa voisi olla alkuun julkisomisteinen (valtion ja/tai kuntien) omistama kehittämisyritys.

7. Elinkeinonäkökulmaa asemanseutujen kehittämiseen

- » Asemanseudun pitää olla kiinnostava vaikkei siinä olisi raideliikennettä.
 - Monipuoliset ja sekoittuneet toiminnot, kuten asuminen, yksityiset ja julkiset palvelut, vähittäiskauppa ja ravintolat tukevat alueen kiinnostavuutta raideliikenteen määrästä riippumatta.
- » Asunto- ja toimitilarakentamiselle asemanseudut näyttäytyvät potentiaalisesti kiinnostavina kohteina.
 - Mikä merkitys asemanseudulla on radalla ja mikä hyvällä ja keskeisellä sijainnilla ja sen hyödyntämisellä?
- » Erilaisilla asemanseuduilla on tilareserviä tulevaisuudessa eri käyttötarkoituksille.
 - Asemanseutujen kehittämispotentiaali nähdään vahvana.
- » Sijoittajille aktiivisesti asemanseutuja suunnitelleet ja kehittäneet kaupungit nähdään houkuttelevina sijoituskohteina.
- » Asemanseudun lähelle sijoittuvat muut kuin asematoiminnot lisäävät asemanseudun ja sen lähialueiden houkuttelevuutta. Tällaisia toimintoja ovat ydinkaupunkimaiset toiminnot, kuten erikoisliikkeet sekä julkiset ja yksityiset palvelut.

7. Elinkeinonäkökulmaa asemanseutujen kehittämiseen

- » Asemakiinteistöjen kehittämisessä ankkuriyrittäjän rooli on keskeinen ”varman” vuokranmaksun takaamiseksi.
- » Public-private-kehittämismalli koetaan toimivaksi. Kokemukset allianssimallista hyviä suuremmissa kehittämiskokonaisuuksissa.
- » Asemanseutujen roolia ihmisiä palveluntarjonnaltaan ”pysäyttävinä” paikkoina tulisi korostaa.
- » Yrityksille kunnat, jotka kasvattavat laaja-alaisesti asemanseutujen kiinnostavuutta, nähdään positiivisina tekijöinä sijoittautumista miettiessä.
- » Asemanseutujen kehittämisen tulee olla mahdollistavaa ja ketterää.
- » Houkutteleva ja lumovoimainen julkinen tila lisää sijoittajakiinnostusta alueeseen. Julkisen taiteen lisäämiseksi erillisiä ”lumovoimamaksuja” on otettu käyttöön. Maksut ovat olleet osana rakennusaikaista toimintaa ja niitä on rahoitettu tontinluovutuksista. (esim. 2% tontinluovutuksen yhteydessä)

Työpajat

- » Osana osahanketta järjestettiin kaksi (2) työpajaa.
- » Kutsu osallistua työpajoihin lähetettiin haastatteluissa mukana olleille yhdeksälle asemanseudulle, VR-kiinteistöille, Senaattikiinteistöille, Uudenmaan ELY-keskukselle, Väylävirastolle ja Traficomille.
- » Ensimmäiseen työpajaan, joka käsitteli EU-rahoituksen tiekarttaa osallistui yhteensä kahdeksan henkilöä viideltä eri asemanseudulta. Työpaja järjestettiin vain etäyhteyksin.
- » Toiseen työpajaan, joka käsitteli asemanseutujen ja erityisesti pienten asemanseutujen hankkeistamista osallistui 15 henkilö, joista 10 oli eri asemanseuduilta, sekä viisi VR-kiinteistöiltä ja MAL-verkostolta. Työpaja järjestettiin hybridimuotoisena. Työpajaan oli mahdollista etäosallistumisen lisäksi osallistua myös paikan päällä Nokia Arenan Paidia-tilassa.

Askelmerkit EU-rahoituksen tiekartalle Työpaja 1

10.10.2023

Ohjelmamarunko 10.10.2023 klo 13-15.15

Teams-yhteyksin

Kehittämis- ja rahoitusmallien esittely

- » Tunnistettut kehittämismallit ja esimerkit
- » EU-rahoituksen hyödyntäminen/Rahoituksen nykytila ja haasteet

Miten hyödyntää EU-rahoitusta asemanseutujen kehittämisessä?

- » Rahoituksen tavoitteet ja mahdollisuudet erilaisille asemanseuduille
- » Mitkä ovat tulevaisuuden tavoitteet EU-rahoituksen hyödyntämisessä
- » Miten erilaiset asemanseudut voivat parhaiten hyödyntää rahoitusta

Tauko tarvittaessa 10min

Kehityspolku kohti EU-rahoitusta

- » Rahoituksen tiekartan luonnostelu
- » Toimenpiteet ja askelmerkit EU-rahoituksen hyödyntämiseen asemanseuduilla

Yhteenvedo rahoituksen hyödyntämisestä ja tiekartta

Lopetus ja jatkoaskeleet

Miten hyödyntää EU-rahoitusta asemanseutujen kehittämisessä?

» Tärkeimmät kehittämisen kohteet ja tavoitteet nyt

- Asemapalvelujen kehittäminen
- Kevyenliikenteen yhteyksien parantaminen
- Liityntäpysäköinnin kehittäminen
- Opastuksen ja viitoituksen selkeys ja uudet innovatiiviset ratkaisut
- Joukkoliikenteen kehittäminen
- Kaupunkirakenteen jatkuvuus, kuten yhteyksien rakentaminen yli tai ali asema- ja raiderakenteiden
- Keskusta-asumisen lisääminen

» Millaisia investointeja asemanseuduille kaivataan?

- Ydinasemaseudusta ja asematoiminnoista kodillisempia
- Pyöräpysäköinnin kehittäminen
- Liityntäpysäköinnin kehittäminen
- Opastuksen kehittäminen ja innovointi
- Ali/ylikulut ja kevyenliikenteen palveluiden ja verkon kehittäminen

» Millaisia kumppanuuksia asemanseudun kehittämiseen tarvitaan?

- Senaattikiinteistöjen kanssa kumppanuuden selkeyttäminen ja mitä käytännössä valtion luopuminen kiinteistöomistuksesta tarkoittaa?
- Kaupunki-valtio -kumppanuudet suurten investointien yhteydessä ja rahoituksen hakemisessa
- Erilaisten sopimuksellisten kumppanuuksien ja teemasopimusten hyödyntäminen kehittämisessä
- Kaupunkien välisten kumppanuuksien ja verkostojen hyödyntäminen kehittämistoiminnassa

» Mitä tarvittaisiin lisää, jotta EU-rahoitusta voisi paremmin hyödyntää?

- Toimijakentän selkeyttäminen ketkä ja missä hakevat mitäkin rahoitusta
- Kumppanuuksien ja kumppanuusverkostojen vahvistaminen rahoitusten hakemiseen
- Rahoitusmahdollisuuksista viestiminen asemanseuduille
- Hanketoiminnan järjestäytyminen kohti EU-rahoitusta
- Rahoitusinstrumenttien opettelu jo etukäteen, sekä parhaiden mallien ja käytäntöjen jakaminen.
- Kansainvälisen yhteistyön lisääminen kaupunkien välillä (Green leaf -ohjelmassa mukana olo räjäytti kumppanuuspyyntöjen määrän)
- Tiedonvaihto relevanteista ja vastaavista ongelmista viestiminen

Kehityspolku kohti EU-rahoitusta

Lyhyen aikavälin toimenpiteet

2023-2024

Toimenpiteitä

- Keskustakokemuksen palvelumuotoilu ja liittäminen osaksi matkaketjuajattelua
- Kehittämistavoitteiden asettaminen ja toimenpide suunnitelma
- Kehittämissuunnitelman toteuttaminen asemakaavalla ja teeman päättämisestä rahoituksen hakemiselle
- Rahoituksen hakemisen liittäminen vahvemmin osaksi hankesuunnitelmaa
- Aseman roolin selventäminen ja matkaketju ja solmupisteajattelun vastuurajojen selkeyttäminen

Keskipitkän aikavälin toimenpiteet

2025-2027

Toimenpiteitä

- Asetettujen tavoitteiden ja toteuman peilaus ja toimenpiteiden päivitys
- Yleissuunnitelmien päivittäminen
- Asemakaavan toteuttaminen ja vaiheittaisen toteuttamisen kumppanien löytäminen
- Sopimuksellisten kumppanuuksien löytäminen ja valtio-kaupunki välisen yhteistyön vahvistaminen
- Yksityisten toimijoiden ja välttämättömien asemapalvelujen vakiinnuttaminen
- Asemasta käyntikortti

Pitkän aikavälin kunnianhimoiset tavoitteet

2028->

Toimenpiteitä

- Yleissuunnitelmien tarkentaminen
- Vaiheittaisen toteutuksen jatkaminen
- Laajemman kaupunkirakenteen toteutuksen jatkaminen
- Moninaisten liikkumismuotojen jatkuva integrointi
- Asemanseutujen tilareservien hyödyntäminen ja käyttöönotto.
- EU-rahoituksesta osa asemanseutujen jatkuvaa ja pitkäkestoista kehittämistä

Missä edelläkävijäksi asemanseuduilla?

1. Kokemuksellisuuden ja elämyksellisyyden lisääminen

- ✓ Keskustakokemus ja saapumisen kokemus esimerkiksi opasteiden, kaupunkitilan suunnittelun ja elävyyden, sekä kulttuuritoimijoiden avulla.
- ✓ Liikkumisen elämyksellisyyden lisääminen

2. Väyläajattelusta liikenneverkkoajatteluun

- ✓ Asemanseutujen kehittäminen osana liikenneverkkoa ja kaupunkia
- ✓ Matkaketjuajattelun vahvistaminen

3. Kestävä liikenne ja liikkuminen

- ✓ Raideliikenteen korostaminen vihreänä liikkumismuotona ja asemanseudut osana kestäviä ratkaisuja
- ✓ Keskustojen korostaminen kestävinä ja elävinä sekä vihreinä kaupunkitiloina

4. Kansainvälisyys ja yhteydet muualle Eurooppaan pohjoisesta

- ✓ Pohjoisen ulottuvuuden ja maarajojen hyödyntäminen - Osaksi eurooppalaisia matkaketjuja pohjoisten maarajojen kautta?

Asemanseutujen hankkeistaminen Työpaja 2

7.11.2023

Pienten asemanseutujen hankkeistamisen keskeiset haasteet

Mitkä ovat keskeisiä haasteita pienten asemanseutujen kehittämisen hankkeistamisessa?

- » Sektorirajat ylittävän ja pitkäjänteisen kehittäjän valikoituminen
 - Valtion toimijuuden hajaantuneisuus
- » Kuntien mahdollisuudet asemanseutujen kehittäjänä rajalliset
 - Kunnan taloudellinen tilanne
- » Eri toimijoiden tuottaman datan hyödyntäminen liikkumispalveluissa käytännön läheisesti (esimerkiksi aikataulunäytöissä)
- » Yksityisten toimijoiden yhteensovittaminen
 - Toimivan taloudellisen yhtälön löytäminen

Kolme tärkeintä kehittämisasiaa

1. Kehittäjätaho

- Mikä tahoo vetää asemanseudun sektorirajat ylittävää kehittämistä pitkäjänteisesti useilla eri asemanseuduilla?

2. Eri intressit ja toimijoiden hajanaisuus

- Mikä toimija on toimivin yksittäisen asemanseudun kehittämiseen ja käytännön kysymysten ratkaisemiseen?

3. Taloudellisen yhtälön haaste

- Miten yhdistää raskaat ja kalliit infrainvestoinnit sekä ketterät ja ”halvemmat” kiinteistökehittämisen investoinnit?

Miten tunnistetut haasteet voitaisiin ratkaista?

Kehittäjätaho,

1. Osakeyhtiömuotoinen kehittämistoimija, jonka omistajia ovat kunnat, operaattorit, yritykset ja muut keskeiset sidosryhmät
2. Kehittäjätaholle mahdollisimman laaja omistuksellinen intressi, laajempi johtajuus ja leveät harteet hankkeistuksesta
3. Asemakeskusten omistajista nimettävä keskustelutaho

Eri intressit ja toimijoiden hajanaisuus,

1. Asemapäällikköys
2. Asemanseuduille nimetty koordinaattori, joka hallitsee harmaata aluetta ja resurssoidaan muiden toimesta
3. Monitoimijuus väistämätöntä, mutta roolituksen ja vastuiden selkeyttämiseksi yhtiö koordinoimaan toimijoita ja toimintaa

Taloudellisen yhtälön haaste,

1. Tiedolla johtamisen välineet vaikuttavuudesta käyttöön. Kansallisen tason toimijan rooli, kuten MAL-verkoston rooli.
2. Infrainvestointeihin ei riitä kiinteistökehitystuotot, merkittävän infra kehittäminen muilla keinoin.
3. Investorit mukaan ratkaisuihin ja toiminnan yhteensovittaminen myös ajallisesti

Suosituksset

- 1. Kohti kokonaisvaltaisempaa kehittämistoimintaa**
- 2. EU-rahoitusmahdollisuudet käyttöön**
- 3. Asemanseutujen hankkeistaminen kohti EU-rahoitusta**
- 4. Selvitetään asemanseutujen kiinteistökehittämisen kehittämisryhtiön perustamista**

Suositus 1. Kohti kokonaisvaltaisempaa kehittämistoimintaa

» Yhteinen visio: elämyksellinen ja toimiva asemanseutu

- Asemanseudun kehittämisessä liikkumisen ja muiden palvelujen kokoaminen yhteen siten, että visio toteutuu. Asemanseutu toimii ja piipahtaminen on viihtyisää ja elämyksellistä.
- Kaikki asemanseudun toimijat tulisi sitoutuuttaa asemanseudun vision toteuttamiseen.

» Yhteinen tavoite - eheät matkaketjut

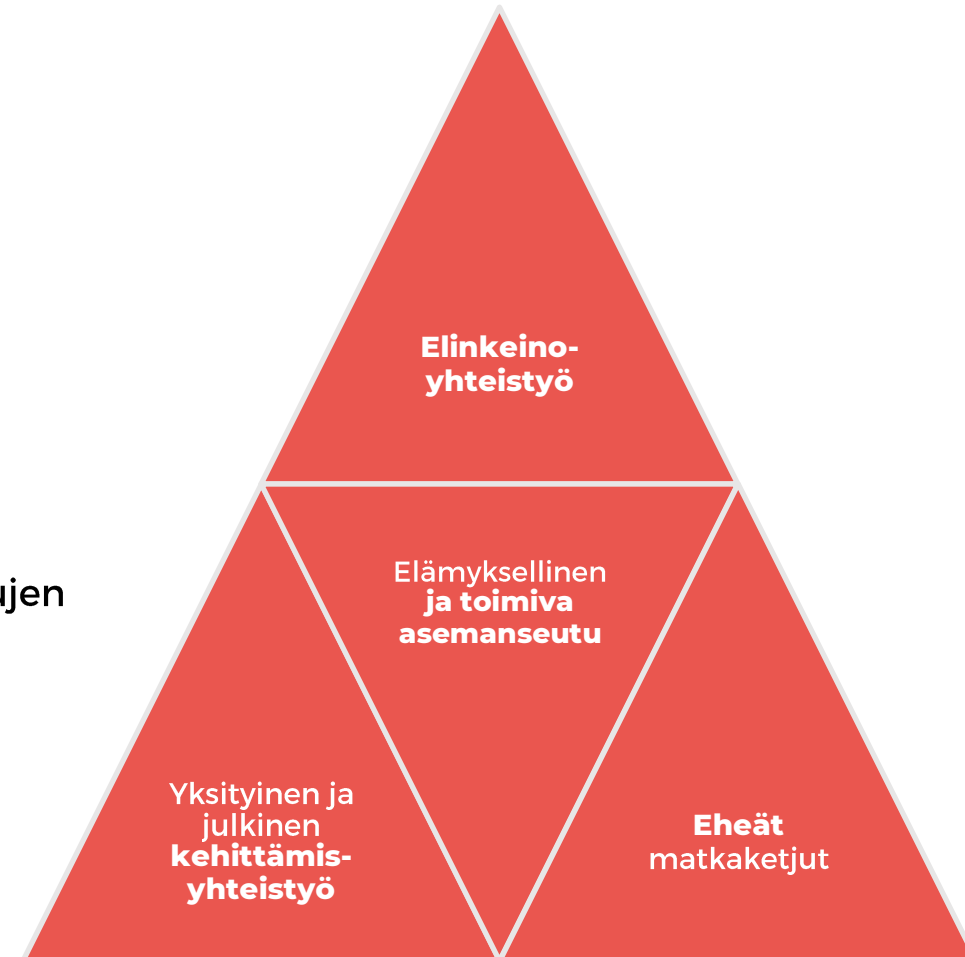
- Ydinasemanseudulla kaikki toimijat sitoutuvat edistämään eheisiin matkaketjuihin liittyviä palveluja ja operatiivisia ratkaisuja.
- Julkiset ja yksityiset toimijat yhteistyössä edistävät eheiden matkaketjujen toteutumista.

» Räätelöidyt mallit yksityisen ja julkisen sektorin kehittämisyhteistyölle

- Kehittämisyhteistyössä hyödynnetään parhaita paikallisia kehittämismuotoja kuten allianssi- tai osakeyhtiömalleja. Kehittämisen ratkaisut ja organisaatiot ovat aina paikkakuntakohtaisesti räätelöityjä. Kaupunki on alkuvaiheessa tärkeässä käynnistävässä ja koordinoivassa roolissa.

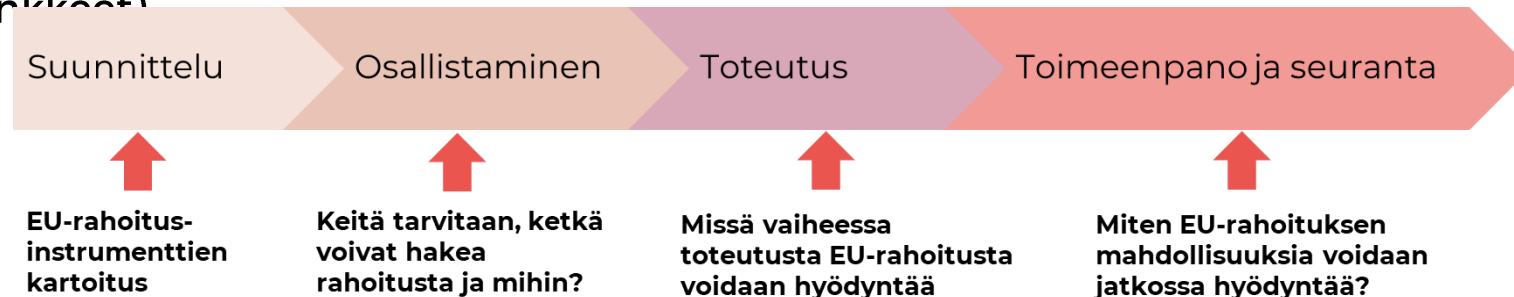
» Yhteinen ymmärrys - Elinkeinoyhteistyö

- Asemanseudun kehittämisessä huomioidaan ja osallistetaan yksityiset toimijat jo suunnitteluvaiheessa.

Suositus 2. Hyödynnetään EU:n rahoitusmahdollisuudet täysimittaisesti

- » **Panostetaan asemanseutujen kehittämisessä EU-rahoituksen hakemiseen entistä tehokkaammin.**
 - Otetaan EU-rahoitusmahdollisuuksien tarkastelu osaksi asemanseutujen kehittämisen eri vaiheita ja keskeisiä teemoja. Kansallisen rahoituksen supistuessa huomio kannattaa kiinnittää erityisesti EU:n kansainvälisten rahoitusohjelmien sekä isojen infrainvestointien vaatimien avustusmuotoisten ja markkinaehtoisten instrumenttien hyödyntämiseen.
- » **Otetaan asemanseutujen kehittämisvisio ja keskeiset kehittämisteemat suuntaviivaksi sille, mitä ja mistä instrumenteista lähtöisin olevaa rahoitusta haetaan.**
 - Peilataan hankeajatuksia rahoituksessa korostuviin teemoihin (erityisesti vihreä ja digitaalinen siirtymä, ilmastotavoitteet, hiilineutraalius ja energiamurros)
- » **Tunnistetaan ja hyödynnetään erityyppisille toimijoille soveltuvat rahoitusmahdollisuudet kokonaisuuden kehittämisessä**
 - Julkinen sektori, yritykset ja kolmas sektori hankkeiden toteuttajina kohti yhteistä tavoitetta (toimijoiden omat ja PPP-yhteishankkeet)

Suositus 3. Systematisoidaan EU-rahoituksen hakeminen

Nopeat toimenpiteet 2024

» Asemanseutuverkosto:

- Luodaan rakenne/foorumi asemanseutuverkoston hankeyhteistyölle ja sen koordinoinnille
 - Selvitetään toimintamalli ja resursointi
 - Taho voisi koordinoida valtakunnallisten hankkeiden lisäksi myös muita verkostolle tärkeitä hankkeita (foorumi hankeesitysten teolle ja päätöksille siitä, ketkä lähtevät mukaan kumppaneiksi ja/tai osarahoittajiksi)
 - Toteutetaan kartoitus ja suunnitelma EU-rahoitusmahdollisuuksien ja verkostojen hyödyntämiselle yhteisen vision toteuttamiseksi

» Yksittäiset kaupungit/asemanseudut:

- Strategisen hankesalkun määrittely
- Hankevalmistelun resursointi
- Yhteistyömahdollisuuksien selvittäminen (vähintäänkin hankevalmistelujen yhteydessä)
- Yritysten aktivointi/tukeminen rahoituksen haussa

Keskipitkällä aikavälillä 2025-2027

- » Systemaattinen seuranta ja tiedon jakaminen rahoitusmahdollisuuksista (sovittava resursoinnista)
- » Hanketoiminnan kasvu ja toimijoiden aktivoituminen laajalla rintamalla
- » Asetettujen tavoitteiden toteutumisen seuranta
- » Kansainvälisten verkostojen vahvistaminen

Pitkällä aikavälillä 2028->

- » EU-rahoitus ja kansainvälinen verkostoyhteistyö on otettu elimelliseksi osaksi kehittämis-toimintaa

Suositus 4. Selvitetään asemanseutujen kiinteistökehittämisen kehittämisyrityksen perustamista

Asemanseutujen kiinteistökehittämistä tukisi yritysmuotoinen rakenne.

- » Asemanseutujen kiinteistöomaisuuden kehittämiselle olisi hyvä pohtia omistajuuden keskittämistä. Kehittämistä edistääkseen yksi vaihtoehto olisi perustaa kehittämisyritys tai yrityksiä, joiden tulisi kehittää useamman kuin yhden asemanseudun kiinteistöjä.
- » Kehittämisyrityksen tehtävä olisi omistaa, hallinnoida ja kehittää useamman kuin yhden asemanseudun kiinteistöomaisuutta. Kehittämisyrityksen tulisi kyetä vastaamaan **ydinasemanseudun** ympäristön ja siihen kuuluvien kiinteistöjen **kehittämisestä, hallinnoimisesta ja kunnossapidosta** sekä niiden välittömässä läheisyydessä olevasta julkisesta tilasta systemaattisesti ja kootusti.
- » Toimija voisi olla julkisomisteinen tai julkisomisteisista entiteeteistä koostuva kehittämisyritys.
- » Kehittämisyritys toimisi kasvoina siinä mukana oleville asemanseuduille, sekä sen mahdolliset ”tytäryritykset” ja niiden asemapäälliköt kasvoina yksittäisille asemille.

Oli ilo!

mdi.fi

@MDIfriends

Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI

MDI

Part of FCG.